

INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER

Anti-genus i Sverige

En analys av Ivar Arpis kritik av genusvetenskapen

Adam Lindgren

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program/kurs:	Kandidatprogrammet Kultur, KP1125 Kandidatuppsats
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT 2018
Handledare:	Juan Velasquez
Examinator:	Åsa Bergman

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
Department of Cultural Sciences
Gothenburg, Sweden

Bachelor of Arts - Program in Cultural Sciences
Graduating Thesis, spring 2018 - 15.0 higher education credits

By: Adam Lindgren
Supervisor: Juan Velasquez

Title: Anti-Gender in Sweden: An Analysis of Ivar Arpi's Critique of Gender Studies

ABSTRACT

As the recently published scientific anthology *Anti-Gender Campaigns in Europe* shows, anti-gender movements have been on a constant rise throughout Europe since the 1990s and are now a well-established part of the political landscape in numerous countries. In countries that haven't seen the rise of an anti-gender movement however, the same discourses used to mobilize against gender issues in the countries that have can be found nonetheless. One such case is Sweden, where several academics and editorial writes have criticized, among other things, the scientific field of Gender Studies.

In this thesis, a series of six texts by editorial writer Ivar Arpi of the Swedish newspaper Svenska Dagbladet are analysed. In the texts, Arpi criticizes the field of Gender Studies, claiming it to be non-scientific and dogmatic in its striving to integrate its theories in public institutions and in every subject across the academy. Through the theory of escape mechanisms presented by psychoanalyst Erich Fromm, as well as the theory of situated knowledge presented by feminist scholar Donna Haraway and the theoretical framework of intersectionality, this thesis examines the discourses about Gender Studies, science, knowledge and gender present in Arpi's texts and contextualizes them by pointing to similar discourses present in anti-gender movements across Europe. The analysis shows that Arpi criticizes Gender Studies from a positivist perspective, claiming it to be a form of ideology rather than science because of its lack of biological theories about the differences in behavior and preferences between men and women. The analysis is concluded by discussing why there has not yet emerged a Swedish anti-gender movement.

Keywords: Gender Studies, anti-gender movement, gender ideology, biology, sex, science.

1. Inledning.....	4
1.1 Introduktion.....	4
1.2 Syfte och frågeställningar	4
1.3 Historisk bakgrund och begreppsförklaring.....	5
1.3.1 Genusvetenskap som akademiskt ämne	5
1.3.2 Genusbegreppet.....	7
1.4 Tidigare forskning.....	7
1.5.1 Mobilisering mot ”genusideologi” i Europa	7
1.5.2 Kristendomen och ”genusideologi”	10
1.5.4 Sverige.....	12
1.5 Teoretiska utgångspunkter	14
1.6.1 Erich Fromm	15
1.6.2 Situerad kunskap	18
1.6.3 Intersektionalitet.....	20
1.6 Metod och material	22
1.7.1 Diskursanalys	22
1.7.2 Empty signifiers	24
1.7.3 Material	26
2. Analys	28
2.1 Sammanfattning av texternas innehåll.....	28
2.2 Genusvetenskap som politisk ideologi.....	30
2.3 Genusvetenskapen ignorerar biologi(sk determinism)	36
2.4 En positivistisk vetenskapsdiskurs	39
2.5 Sverige - en anti-genusdiskurs utan en rörelse?.....	42
3. Avslutning.....	45
3.1 Sammanfattning	45
3.2 Vidare forskning.....	47
4. Källförteckning.....	47
4.1 Otryckta källor	47
4.2 Tryckta källor	48

1. INLEDNING

1.1 INTRODUKTION

Mellan november 2017 och februari 2018 publicerar Svenska Dagbladets ledarsida en textserie i sex delar av den egna ledarskribenten Ivar Arpi. Arpi riktar i denna textserie hård kritik mot genusvetenskapen som vetenskap och dess, enligt skribenten, alltmer dogmatiska roll på svenska universitet. En debatt i svensk media inleds med publicerandet av de första texterna i november och Arpi får såväl medhåll som kritik från olika håll - både inom och utanför universiteten där den genusvetenskapliga forskningen och undervisningen bedrivs.

Bara månader innan den första av Arpis texter publiceras utkommer forskarantologin *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality* om det sedan 1990-talet alltmer växande motståndet mot genusfrågor runtom i Europa från främst religiöst, populistiskt och nationalistiskt håll. De konservativa anti-genusrörelser som sedan millennieskiftet har uppstått i land efter land protesterar och mobiliserar sig idag mot progressiva element såsom HBTQ-rättigheter, abort, demokrati och, inte minst, genusvetenskap.

I centrum för denna lokala och globala konflikt om genusvetenskapens existensberättigande står frågor om vad som utgör legitim vetenskap, huruvida kunskap kan vara objektiv eller ej, vetenskapens politiska dimensioner, samt förhållandet mellan kultur och biologi när det kommer till skillnader i beteenden och preferenser mellan könen. Men vad är det egentligen för kritik som riktas mot genusvetenskapen och dess teorier här i Sverige? Och hur kan denna kritik förstås som en del av en större global anti-genusdiskurs? Med utgångspunkt i Ivar Arpis uppmärksammade textserie kommer jag i denna uppsats att undersöka och analysera anti-genusdiskursen i Sverige.

1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna uppsats är att undersöka och analysera den samtida kritiken mot genusvetenskapen sådan den tagit sig uttryck i Sverige, med särskilt fokus på den uppmärksammade textserie i (i skrivande stund) sex delar som publicerades i Svenska Dagbladet av ledarskribenten Ivar Arpi mellan november 2017 och februari 2018, samt placera in denna i en större idémissig kontext.

Uppsatsen kommer att utgå från följande frågeställningar:

- Vilken syn på och kritik mot genusvetenskapen framträder i texterna?
- Vilken kunskaps- och vetenskapssyn framträder i texterna?
- Hur kan den kritik som riktas mot genusvetenskapen i Sverige placeras i en större samtida kontext av anti-genusmobiliseringar?

1.3 HISTORISK BAKGRUND OCH BEGREPPSFÖRKLARING

1.3.1 GENUSVETENSKAP SOM AKADEMISKT ÄMNE

Genusvetenskap är ett relativt ungt akademiskt ämne. Som Anna Lundberg och Ann Werner från Nationella sekretariatet för genusforskning skriver har genusvetenskap bara lärts ut som ämne på svenska universitet och högskolor sedan 1970-talet, och då inledningsvis enbart i form av enstaka fristående kurser under skiftande beteckningar såsom kvinnovetenskap, makt och kön, feministiska studier och slutligen genusvetenskap.¹ Inspiration hämtades från USA, där det första universitetsprogrammet för kvinnostudier (eng. Women's Studies) startades på San Diego State University under hösten 1970 efter påtryckningar från studenter,² men framförallt från dåtidens feministiska rörelser. Inom akademien protesterade man mot hur kvinnor osynliggjordes inom den akademiska kunskapsproduktionen och mot det faktum att könsmissiga maktstrukturer i samhället aktivt ignorerades; både som forskningsfält likväl som i vardaglig praktik.³ Genusvetenskapen kom därmed att utvecklas mot bakgrund av en önskan om att generera ett nytt kunskapsproducerande forskningsfält.

Som ämne är genusvetenskapen trans- och tvärvetenskapligt, det vill säga att det rör sig mellan de gränser som traditionellt sett strukturerat och inramat olika forsknings- och undervisningsfält.⁴ Sitt kunskapsfält hämtar den främst från humanioran och samhällsvetenskaperna, men även från medicinen och naturvetenskaperna.⁵ Denna trans- och

¹ Anna Lundberg & Ann Werner, *Genusvetarnas framtid* (Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, 2013), s. 23.

² *History*, Department of Women's Studies, San Diego State University, 2017, <http://womensstudies.sdsu.edu/history.htm> [hämtad 2018-02-06].

³ *A Brief History of Gender Studies*, Linköping University, 2017, <https://www.tema.liu.se/tema-g/grundutb/a-brief-history-of-gender-studies?l=en> [hämtad 2018-02-06].

⁴ Anna Lundberg & Ann Werner, *Genusvetarnas framtid*, s. 23.

⁵ *A Brief History of Gender Studies*, Linköping University, 2017.

tvärvetenskaplighet innebär att genusvetenskapen ifrågasätter de gränser som uppställts mellan olika vetenskaper och delvis skapar ett nytt och mer sammanflätat sorts ämne. På grund av de komplexa frågor och problem vi ställs inför idag, och antas ställas inför i framtiden, brukar detta lyftas fram som en del i ämnets existensberättigande.⁶

Till genusvetenskapens grunddrag hör ett vetenskapskritiskt förhållningssätt och ett aktivt och förändringsinriktat förhållande till makt och hierarkier, samt ett genomgående ifrågasättande av kategorin kön.⁷ Den omfattar frågor såsom kulturella praktiker, arbetsförhållanden, offentligt och privat, biologi, ekonomiska- och politiska frågor med mera. På grund av dess uppbyggnad av olika kunskapsområden - vilket leder till olika val av exempelvis forskningsfrågor, teorier och metoder forskare emellan, men också olika syn på exempelvis feminism, kön, makt och huruvida genusvetenskapen bör ägna sig åt andra frågor än enbart könsfrågor (såsom klass, etnicitet, ras, sexualitet med mera) - är genusvetenskapen ett heterogent ämne kantat av ständigt pågående diskussion och intern kritisk granskning.⁸

Utbildning i genusvetenskap ges idag på kandidat- och/eller magister/masterexamensnivå vid femton lärosäten i Sverige: Högskolan i Gävle, Göteborgs universitet, Högskolan i Halmstad, Karlstads universitet, Linnéuniversitetet, Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Malmö högskola, Mittuniversitetet, Stockholms universitet, Södertörns högskola, Umeå universitet, Uppsala universitet och Örebro universitet.⁹ I Högskoleverkets (sedan 2013 uppdelat i Universitetskanslersämbetet och Universitets- och högskolerådet) senaste kvalitetsgranskning av landets genusvetenskapliga utbildningar från 2012, i vilken åtta av nuvarande lärosäten som erbjuder utbildning i genusvetenskap dock saknas, bedömdes fyra av utbildningarna att vara av hög kvalitet och tre att vara av mycket hög kvalitet.¹⁰

För internationella engelskspråkiga utbildningar i genusvetenskap används i vissa fall andra beteckningar än det vanligaste Gender Studies, såsom Women's Studies, Queer Studies och LGBT-studies. Då någon sådan distinktion inte finns i det svenska utbildningssystemet och dessa utbildningar rör sig inom samma kunskapsfält och har liknande strukturer kommer begreppet

⁶ Anna Lundberg & Ann Werner, *Genusvetarnas framtid*, s. 23.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid. s. 24-25.

⁹ Antagning.se, https://www.antagning.se/se/search?period=HT_2017&subject=40-80-&subjectName=Genusvetenskap&semesterPart=0 [hämtad 2018-02-06]; Antagning.se, https://www.antagning.se/se/search?period=VT_2018&subject=40-80-&subjectName=Genusvetenskap&semesterPart=0 [hämtad 2018-02-06].

¹⁰ *Kvalitetsutvärdering av genusvetenskap*, Högskoleverket, 2012, <http://www2.uk-ambetet.se/download/kvalitet/genusvetenskap-2011.pdf> [hämtad 2018-02-06].

”genusvetenskap” i denna uppsats att användas för att beteckna alla dessa typer av utbildningar om inte annat anges.

1.3.2 GENUSBEGREPPET

Som Mikela Lundahl skriver myntades begreppet ”gender” av den amerikanska psykiatrikern och psykoanalytikern Robert J. Stoller under 1960-talet i dennes bok *Sex and gender: on the development of masculinity and femininity* för att under 1970-talets andra hälft etableras inom internationell feministisk teori av den amerikanska antropologen Gayle Rubin.¹¹ Begreppet syftade till att göra en distinktion mellan en persons biologiska kön (”sex”/kön) och personens *känsla* av att tillhöra ett kön (”gender”/genus), vilka för exempelvis transsexuella inte korrelerar med varandra. ”Gender” syftar därmed på de sociala aspekterna av kön - på en persons *könsidentitet* och på miljöns inverkan på denna i kontrast till de biologiska aspekter som inryms i begreppet ”sex”. Lundahl poängterar dock att engelskans sex och gender inte kan direktöversättas till svenskans kön och genus, eftersom svenskans kön även har en kulturell innebörd utöver den rent biologiska som saknas i engelskans sex.¹²

I denna uppsats kommer begreppet genus att användas på två sätt: dels som synonym till engelskans gender som beteckning på de sociala och kulturella aspekterna av kön, dels i form av min egen direktöversättning av engelskans ”anti-gender (movement)” till ”anti-genus(rörelse)” i fråga om de rörelser som mobiliserar mot frågor som abort, samkönade äktenskap, samkönade adoptioner, sexualundervisning i grundskolan, HBTQ-rättigheter, reproduktiva rättigheter, särskiljandet mellan kön och genus, samt just genusvetenskapen.

1.4 TIDIGARE FORSKNING

1.5.1 MOBILISERING MOT ”GENUSIDEOLOGI” I EUROPA

Ett av de mest uttömmande och aktuella enskilda bidragen till forskningen om anti-genusrörelser är antologin *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing against equality*. Sammantaget utgör den en komparativ studie av anti-genusrörelser i Europa och består, förutom av en introduktion och en

¹¹ Mikela Lundahl, ”Från genus till sexuell och etnisk skillnad”, i *Från Sapfo till cyborg. Idéer om kön och sexualitet i historien*, red. Lena Lennerhed (Hedemora: Gidlunds, 2006), s. 201-202, 228.

¹² Ibid. s. 202.

avslutande jämförande analys, av tolv forskningstexter om anti-genusrörelser i tolv olika länder (Österrike, Belgien, Kroatien, Frankrike, Tyskland, Ungern, Irland, Italien, Polen, Ryssland, Slovenien och Spanien).¹³ De tjugo forskare som medverkar i antologin utgår från ett omfattande empiriskt material om anti-genusrörelserna i deras respektive länder och applicerar på detta ett diskursanalytiskt perspektiv. Vad som framkommer är en bild av en närmast paneuropeisk anti-genusrörelse som både skiljer sig åt i fråga om storlek, utformning, involverade aktörer, metoder, inflytande och diskurs mellan olika länder samtidigt som den förenar dessa nationella särigheter under en paraplydiskurs om en påstådd hotande ”genusideologi” (eng. ”gender ideology”).¹⁴ Bland aktörerna återfinns nykonservativa, populistiska, högerextrema och nationalistiska organisationer och individer tillsammans med (inte minst) den katolska kyrkan.

Exempelvis har anti-genusrörelsen i Kroatien gått hand i hand med etnonationalistiska och anti-kommunistiska idéströmningar (där ”genusideologin” framställs som den nya kommunismen som tvingas på en tyst majoritet av en högljudd minoritet), tillsammans med ett ökat inflytande hos den katolska kyrkan (som är den enskilt viktigaste etniska markören i landet), som ett resultat av det jugoslaviska kriget.¹⁵ Rörelsen drivs till stor del av just katolska kyrkan och mobiliserar främst mot sexualundervisningen i Kroatiens skolor (dock även mot abort och samkönade äktenskap), vilket görs med ett modernt bildspråk riktat mot den samtida ungdomen och genom användandet av internet som kanal för att nå ut med sitt budskap.¹⁶

I Frankrike å andra sidan saknar anti-genusrörelsen den anti-kommunistiska och etnonationalistiska diskursen och bärs istället upp av en (fransk) republikansk diskurs som betonar mänskliga rättigheter och idén om det universellt goda.¹⁷ På grund av att landet är betydligt mer sekulariserat än Kroatien har en religiös anti-genusdiskurs blivit i princip omöjlig att föra in i den allmänna debatten, vilket innebär att den publika roll som katolska kyrkan har i Kroatiens anti-genusrörelse saknas i den Franska motsvarigheten.¹⁸ Detta betyder dock inte att katolska kyrkan saknar inflytande i den franska anti-genusrörelsen. Tvärtom har en väldigt stor del av de mest

¹³ *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing against equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Amir Hodžić & Aleksandar Štulhofer, ”Embryo, teddy bear-centaur and the constitution: Mobilizations against ’gender ideology’ and sexual permissiveness in Croatia”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 59.

¹⁶ Ibid. s. 62-63, 66-67, 69.

¹⁷ Michael Stambolis-Ruhstorfer & Josselin Tricou, ”Resisting ’gender theory’ in France: A fulcrum for religious action in a secular society”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 79.

¹⁸ Ibid. s. 83.

framträdande aktörerna i rörelsen en bakgrund i katolska kyrkan, rörelsens kollektiv av samarbetsorganisationer är ofta katolska eller har uttalade katoliker i styrelserna, en stor del av dess rekrytering görs genom katolska nätverk och deras protester är ofta inspirerade av katolska evenemang, traditioner och symbolik.¹⁹ Dock har anti-genusrörelsen arbetat med att framställa sig själv som sekulär och dess huvudpersoner har tonat ner sina katolska övre-medelklassidentiteter. Istället har man, precis som i Kroatien, målat upp rörelsen som hipp och modern för att locka unga människor.²⁰ Till skillnad från i Kroatien görs detta dock för att kunna locka människor som är emot samkönade äktenskap (rörelsens hjärtefråga, till skillnad från sexualundervisning som är hjärtefrågan i Kroatien), men som inte nödvändigtvis ser sig själva som konservativa eller emot homosexualitet i allmänhet och vilka hade skrämts bort av en rörelse företrädd av katolska kyrkan i spetsen. Vi ser här alltså både likheter och distinkta skillnader mellan anti-genusrörelserna i Kroatien och Frankrike, samtidigt som de båda grundar sig i det upplevda hotet från en överhängande ”genusideologi”.

Roman Kuhar och David Paternotte menar dock att trots att det finns viktiga lokala skillnader mellan anti-genusrörelserna runtom i Europa så utgörs dess måltavlor av vad som kan definieras som kärnan av det sexuella medborgarskapet: frågor relaterade till kontroll över ens egen fysiska kropp, möjligheten till självförverkligande genom att kunna forma ens egen identitet och socialt skydd i form av lagligt erkännande av ens (icke-heteronormativa) partnerskap.²¹ De faktiska måltavlorna kan dock sammanfattas i fem kluster: HBTQ-rättigheter, reproduktiva rättigheter, genus- och sexualundervisning i skolorna, genusvetenskap och demokrati.²² Alla dessa har dock inte attackerats i alla länder och sätten som attackerna tar sig uttryck kan skilja sig länder emellan. De är dock alltid kopplade till idén om ”genusideologi” på ett eller annat sätt.

Även i forskningsantologin *Gender as Symbolic Glue* påvisas ”genusideologi” som en transnationellt sammanlänkande diskurs för olika konservativa och högerextrema krafter. Denna antologis fokus ligger dock specifikt på konservativa och högerextrema partiers partiprogram i fem europeiska länder (Frankrike, Tyskland, Ungern, Polen och Slovakien). Man påvisar här funktionen med tanken om en överhängande och hotande ”genusideologi” inom dessa politiska kretsar som ett ”symboliskt lim” (eng. ”symbolic glue”) som håller ihop aktörer av i övrigt skilda politiska

¹⁹ Ibid. s. 88-89.

²⁰ Ibid. s. 80, 89-90.

²¹ Roman Kuhar & David Paternotte, ”The anti-gender movement in comparative perspective”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 256.

²² Ibid.

åsikter.²³ Detta är ett koncept jag kommer återkomma till och använda mig av för att kunna förstå mitt material i förhållande till dess kontext. En mer teoretiskt förankrad redogörelse för detta koncept kommer att göras i metodavsnittet.

Weronika Grzebalskas och Eszter Petronella Soós forskning behandlar också ”genusideologi” som en transnationellt förenande diskurs, men analyserar även de progressiva rörelsernas motreaktion på den växande anti-genusrörelsen.²⁴ Detta, tillsammans med Louise Chappells kartläggning av ett globalt konservativt nätverk vars syfte är att göra motstånd mot framförallt kvinnors rättigheter (men som också innefattar andra typer av anti-genusmobiliseringar),²⁵ både fördjupar och nyanserar bilden av en global kraftmätning mellan konservativa och progressiva diskurser och rörelser ytterligare.

1.5.2 KRISTENDOMEN OCH ”GENUSIDEOLOGI”

Forskningen som presenteras i *Anti-Gender Campaigns in Europe* visar att bland de mest drivande aktörerna för den europeiska anti-genusrörelsen återfinns framförallt den katolska kyrkan. I vilken utsträckning och på vilket sätt denna verkar skiljer sig dock åt mellan olika länder. På Irland har exempelvis katolska kyrkan en stark ställning och ett stort inflytande på landets anti-genusdiskurs²⁶, medan den i det protestantiska Tyskland har en betydligt svagare ställning och ett mycket mindre inflytande.²⁷ I andra länder, såsom Belgien, har katolska kyrkan en stark ställning, men anti-genusdiskursen har inte lyckats få något grepp inom själva kyrkan.²⁸ Även då katolska kyrkan inte själv är den drivande kraften bakom anti-genusrörelserna så verkar den dock ofta i bakgrunden genom att stödja rörelsernas aktörer (trots att dessa huvudsakligen kan ha andra ideologiska

²³ *Gender as Symbolic Glue. The Position and Role of Conservative and Far-Right Parties in the Anti-Gender Mobilizations in Europe*, red. Eszter Kováts & Maari Pöim (Bryssel: Foundation for European Progressive Studies, 2015).

²⁴ Weronika Grzebalska & Eszter Petronella Soós, *Conservatives vs. the "Culture of Death". How progressives handles the war on "gender"?* (Bryssel: Foundation for European Progressive Studies, 2016).

²⁵ Louise Chappell, "Contesting Women's Rights: Charting the Emergence of a Transnational Conservative Counter-network", *Global Society* 4, s. 491-520, 2006.

²⁶ Sinnéad Kennedy & Mary McAuliffe, "Defending Catholic Ireland", i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 133-149.

²⁷ Paula-Irene Villa, "'Anti-Genderismus': German angst?", i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 99-116.

²⁸ Sarah Bracke, Wannes Dupont & David Paternotte, "'No prophet is accepted in his own country': Catholic anti-gender activism in Belgium", i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 41-58.

utgångspunkter än religiösa, såsom nationalistiska), som exempelvis i fallet med anti-genusrörelsen i Slovenien.²⁹

Mary Ann Case har skrivit om Vatikanens rädsla för ”genusideologi” och det hot man upplever att denna utgör mot kristendomens värderingar och utsagor om hur verkligheten är beskaffad. Den ”naturliga” (heterosexuella) familjen och könens ”naturliga” (biologiska, teologiska och teleologiska) ordning och egenskaper är vad som står på spel enligt den katolska kyrkan i och med ”genusideologins” utbredning i Väst.³⁰

Kapya Kaoma skriver i *Globalizing Culture Wars. U.S. Conservatives, African Churches & Homophobia* om den omfattande process som pågår där den amerikanska kristna högern försöker influera kristna religiösa ledare i Afrika mot att fördöma HBTQ-rättigheter.³¹ Genom att driva välgörenhetsprojekt och bibelskolor i Afrika, samt framställa HBTQ-rättigheter som en kolonial invasion av Afrika från Väst (det koloniala motivet framkommer även inom anti-genusrörelser i Europa), försöker man styra de afrikanska kyrkorna i en mer konservativ riktning.³² Vid tiden för Kaomas studie hade denna process lyckats sakta ned, om än inte stoppa, de afrikanska kyrkornas erkännande av HBTQ-personers rättigheter.³³

Anti-genusrörelsen, sådan den drivs på av konservativa kristna, sträcker sig dock inte bara till USA, Europa och Afrika. Juan Marco Vaggione redogör exempelvis för motsättningar mellan religion och genus i Argentina för att förstå utbredningen av den konservativa kristendomens delaktighet i den globala anti-genusrörelsen.³⁴ I Vaggiones studie handlar det specifikt om när lagen om rätten till samkönade äktenskap trädde i kraft år 2010 och hur katolska kyrkan, med ett stort inflytande på Argentinas moraliska sfär men ett lågt inflytande inom den juridiska sfären (som gradvis minskat allt sedan 1800-talet), motarbetade detta.³⁵ Vad Vaggione påvisar är dock att det även inom katolska kyrkan fanns personer som stöttade lagen om samkönade äktenskap och som

²⁹ Roman Kuhar, ”Changing gender several times a day: The anti-gender movement in Slovenia”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 215-232.

³⁰ Mary Ann Case, ”After Gender the Destruction of Man?” The Vatican’s Nightmare Vision of the ’Gender Agenda’ for Law”, *Pace Law Review*, vol. 31, s. 802-817, 2011.

³¹ Kapya Kaoma, *Globalizing the Culture Wars. U.S. Conservatives, African Churches & Homophobia* (Somerville: Political Research Associates, 2009).

³² Ibid. s. 3, 9-14.

³³ Ibid. s. 3.

³⁴ Juan Marco Vaggione, ”Sexual Rights and Religion: Same-Sex Marriage and Lawmakers’ Catholic Identity in Argentina”, *University of Miami Law Review* 3, vol. 65, s. 935-954, 2011.

³⁵ Ibid. s. 952-954.

utkämpade en intern strid mot de mer konservativa elementen inom kyrkan,³⁶ vilket visar att det även inom till synes homogena grupper inom anti-genusrörelsen finns klyftor och att man bör vara försiktig med att se dessa grupper (såsom i detta fallet katolska kyrkan) som enhetliga monoliter.

I *Religion and Gender* - den första internetbaserade tidskriften för det systematiska studiet av religion och genus ur ett tvärvetenskapligt perspektiv - publiceras regelbundet ytterligare forskning om relationerna, interaktionerna och sammandrabbningarna mellan religion och genus. *Religion and Gender* utkommer två gånger om året och alla texter som publiceras i den har genomgått peer review, samt är helt öppna för allmänheten genom internet.³⁷ Den andra utgåvan under 2016 hade titeln *Habemus Gender! The Catholic Church and 'Gender Ideology'* och innehöll artiklar av olika forskare kring just katolska kyrkans involvering i den globala anti-genusrörelsen. Bland dessa artiklar återfinns bland annat en av Sarah Bracke och David Paternotte, i vilken de ger en bild av katolska kyrkans förhållande till genus och genusrörelser. Bracke och Paternotte påpekar bland annat att den samtida katolska kyrkans bild av vad som utgör ”autentisk” katolicism inte stämmer överens med kyrkans historiska förhållande till homosexualitet och andra av kyrkan kallade ”avvikande” egenskaper, då katolska kyrkan historiskt sett snarare erbjudit människor som avviker från den könsmissiga och sexuella normen en fristad, samt inkorporerat homoerotiska inslag i sin verksamhet.³⁸ Vidare pekar de på, vilket också Kaoma tog upp i sin studie, den anti-koloniala diskurs som katolska kyrkan sprider bland sina afrikanska sektioner, där de utmålar ”genusideologin” som ”ideologisk kolonisering” från det dekadenta och förfallande Väst.³⁹

1.5.4 SVERIGE

I den svenska kontexten har en del studier gjorts specifikt kring kritiken mot genusvetenskapen. Siv Fahlgren och Angelika Sjöstedt Landén har i en studie med liknande utgångspunkter som denna uppsats gjort en diskursanalys av ett debattinlägg av statsvetaren Bo Rothstein från 2012 där han riktar kritik mot genusvetenskapens teoribildning och, som en förlängning av detta, dess jämställdhetsarbete och därför menar han att det statliga anslaget till genusforskningen bör dras in.⁴⁰

³⁶ Ibid. s. 949-952.

³⁷ religionandgender.org

³⁸ Sarah Bracke & David Paternotte, ”Unpacking the Sin of Gender”, *Religion & Gender*, vol. 6, no. 2, s. 143-154, 2016, s. 145.

³⁹ Ibid. s. 149-150.

⁴⁰ Siv Fahlgren & Angelika Sjöstedt Landén, ”När genusforskningen blir ett hot mot jämställdheten”, *Tidskrift för genusvetenskap* vol. 35, nr. 1, s. 9-26, 2014.

Vad forskarna kommer fram till är bland annat att Rothstein i sin debattartikel framställer genusvetenskapen som ofrånkomligt politisk och därför inte kan klassas som politiskt neutral på samma sätt som, med Rothsteins exempel, matematik, statsvetenskap och nationalekonomi; samt att sociala perspektiv på kön (det vill säga genus) förkastas till förmån för enbart biologiska.⁴¹ Att Rothstein har rätt i dessa antaganden om genusvetenskapen som både politisk och till största del fokuserande på de sociala aspekterna av kön förnekas inte av Fahlgren och Landén, men man är däremot kritisk mot de konsekvenser som Rothstein anser att detta bör få och mot hans utmålande av genusvetenskapen som icke-vetenskaplig.

Även Goldina Smirthwaites forskning om tolkningar av och attityder till genusvetenskapen bland övriga ämnen inom akademien visar på liknande negativa inställningar, även om det likväl finns gott om positiva. Särskilt stor skepsis mot genusvetenskapens anspråk återfinns, föga förvånande, inom de naturvetenskapliga och tekniska ämnena - de ämnen som befinner sig längst bort från sociala förklaringsmodeller inom sin forskning och ägnar minst tid åt vetenskapskritisk forskning.⁴²

I fråga om forskning kring en svensk anti-genusrörelse ligger Anna Lindeborgs masteruppsats från 2013, i vilken hon undersöker en löst sammansatt feminismkritisk jämställdhetsrörelse verksam genom bloggar på nätet och som fått sitt främsta manifesterande utanför bloggsfären genom debattörerna Pär Ström och Pelle Billing, närmast till hands. Lindeborgs studie visar att rörelsen rent ideologiskt är uppbyggd i polemik mot feminismen, vilken man menar har gått för långt och under de senaste 20 åren utvecklats till en verklighetsfrånvärd ideologi som är skadlig för både män och kvinnor.⁴³ Man ger uttryck för en positivistisk vetenskapsdiskurs där det är möjligt att producera fri, neutral och objektiv kunskap som står i motsats till den, enligt rörelsen, ideologiskt präglade genusvetenskapen.⁴⁴ Genom att samhället förstås genom en liberal politisk diskurs där individen är fri och rationell (förutom då individens kön påtalas, i vilket fall denna sägs vara begränsad av sina biologiska förutsättningar) omöjliggörs den feministiska förståelsen av samhället som präglad av maktstrukturer som påverkar individens möjligheter.⁴⁵ Dessa skillnader i diskurser om samhällets och människors struktur får också som konsekvens att en klyfta uppstår i

⁴¹ Ibid. s. 14-15.

⁴² Goldina Smirthwaite, *Genusperspektiv och genusvetenskap. En studie om integrering av genusperspektiv vid 14 svenska lärosäten* (Karlstad: Jämställdhetscentrum, Karlstads universitet, 2005), s. 14-26.

⁴³ Anna Lindeborg, *Om den ofeministiska jämställdheten och den ojämsställda feminismen*, masteruppsats i genusvetenskap (Göteborg: Institutionen för kulturvetenskaper, 2013), s. 77.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid. s. 78-79.

förståelsen av begreppet ”jämställdhet”, där den feminismkritiska rörelsen ser jämställdhet som synonymt med likhet inför lagen och frihet från statlig inblandning, medan feminismen och genusvetenskapen förstår jämställdhet som lika tillgång till makt och inflytande.⁴⁶ Även om rörelsen som Lindeborg undersökt i princip enbart varit verksam genom bloggar på nätet och inte lyckats mobilisera sig till någon enad och politiskt inflytelserik kraft (vilket gör det tveksamt om man överhuvudtaget kan kalla den en rörelse) så råder en diskurs bland de bloggande företrädarna om att människor är trötta på ”feminismens lögner” och har börjat göra motstånd.⁴⁷

Trots att ämnesområdet för denna uppsats sammanfaller med både Fahlgrens & Landéns, Smirthwaites och Lindeborgs forskning - samt att dess struktur vad gäller val av frågeställningar, metod och typ av material ligger väldigt nära Fahlgrens & Landéns studie - så särskiljer den sig från dessa på en avgörande punkt: den ämnar att sätta in den svenska kritiken av genusvetenskapen i en större global kontext av anti-genusströmningar. Där tidigare svensk forskning enbart behandlat motståndet mot genusvetenskapen som en nationell företeelse (dock säkerligen inte på grund av ignorans) kommer denna uppsats att behandla det som en del i en transnationell idéströmning.

1.5 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Som framgår av den tidigare forskning jag presenterade i föregående avsnitt, framförallt antologin *Anti-Gender Campaigns in Europe*, kan den globala konflikt vi här har att göra med beskrivas som en kraftmätning mellan å ena sidan de strömningar som riktar kritik och politiskt motstånd mot exempelvis patriarkatet, heteronormativiteten, kapitalismen och rasismen; å andra sidan de strömningar som finner denna kritik överflödigt och i vissa fall även direkt motarbetar den och dess syften, antingen för att skapa ett ännu mer ojämlikt samhälle eller för att upprätthålla status quo (det senare är sannolikt det vanligaste). Dessa strömningar brukar inom politiken benämnas som *progressiv* respektive *konservativ*, men jag finner det för denna uppsats syfte mer givande att använda de båda mindre politiskt laddade och mer deskriptiva termerna *transformativ* respektive *affirmativ*, vilka jag hämtar från Madeleine Arnots studie om jämställdhet och pedagogik i Storbritannien (som i sin tur hämtat dem från Nancy Fraser).⁴⁸ Inom den transformativa strömningen, vilken som namnet antyder har som syfte att transformera samhället på olika sätt,

⁴⁶ Ibid. s. 79.

⁴⁷ Ibid. s. 77.

⁴⁸ Madeleine Arnot, ”Gender equality, pedagogy and citizenship. Affirmative and transformative approaches in the UK”, i *Theory and Research in Education* vol. 4, nr. 2, s. 131-150, 2006, s. 136-139.

finner vi bland annat denna uppsats ena huvudaktör: genusvetenskapen. Inom den affirmativa strömningen å andra sidan, vilken som namnet antyder har som syfte att upprätthålla sakernas tillstånd (ett tillstånd man anser vara det objektivt sanna, rätta och oundvikliga), finner vi bland annat fenomenet som undersökts av den forskning som presenterades tidigare: den globala anti-genusrörelsen.

För att sammanfatta kan vi alltså förstå förhållandet mellan genusvetenskapen och den globala anti-genusdiskursen som en del av en kraftmätning mellan transformativa och affirmativa krafter i samhället. Men vart har denna kraftmätning sitt ursprung? Jag anser att kraftmätningen mellan transformativa och affirmativa krafter kan förstås genom Erich Fromms teoretiska perspektiv, då detta ger oss en förståelse för den psykosociala orsaken till varför människor i det moderna samhället vänder sig till affirmativa idéströmningar.

1.6.1 ERICH FROMM

I boken *Escape from Freedom* från 1941 (*The Fear of Freedom* i utgåvor utanför Nordamerika) introducerar den tyske psykoanalytikern och filosofen Erich Fromm bland annat sin teori om den moderna människans *flyktmekanismer*, med hjälp av vilka han förklarar uppkomsten av det nazistiska Tyskland och de fascistiska stater som bildades i Europa under 1900-talets första halva. Kopplingarna till temat för denna uppsats är redan här tydliga, eftersom tidigare forskning visat att anti-genusdiskurser och -rörelser är tätt förknippade med konservativa, nationalistiska och/eller högerextrema tankemiljöer (nationalism och konservatism är båda byggstenar inom fascismen, vilken i sig är en högerextrem ideologi). Även om dagens samhälle på många sätt skiljer sig från den miljö i vilken Fromm formulerade sin teori så kan vi alltså se liknande typer av idéer inom anti-genusrörelserna idag som i de rörelser som var verksamma under Fromms tid (inte minst är de alla dessutom *affirmativa* till sin natur) vilket gör hans teori högst relevant även under 2000-talet. För att kunna förstå och använda oss av denna teori måste vi dock först förstå Fromms syn på den moderna människans frihet, på grund av vilken han menar att dessa flyktmekanismer uppstår.

Fromm menar att allt eftersom människan inträtt i det moderna, kapitalistiska samhället har hennes frihet både ökat och samtidigt minskat. Eller snarare: nya hinder har uppstått på vägen mot fulländad frihet.⁴⁹ Modernitetens intåg - med dess individualism och frihet från förtryck - har enligt Fromm visserligen gjort att människan blivit mer självständig, självförsörjande och kritisk, men den har samtidigt också gjort henne mer isolerad, ensam, rädd och gett henne en känsla av

⁴⁹ Erich Fromm, *The Fear of Freedom* [1941], 6 uppl. (London: Routledge & Kegan Paul Ltd, 1960), s. 89-90.

meningslöshet och maktlöshet.⁵⁰ Detta eftersom människan sedan medeltidens slut fokuserat på att öka sin frihet från yttre krafter - exempelvis frihet från åsiktsmässigt förtryck från kyrkan – men varit förblindad för de inre krafter som begränsar hennes frihet. Fromm exemplifierar med att den moderna människan ser instiftandet av yttrandefriheten som det sista steget mot frihetens seger (en frihet från yttre krafter vill säga), men glömmer bort att hon befinner sig i en position där en stor del av allt det hon tänker och känner är saker som alla andra också tänker och känner - att hon inte har lyckats erhålla förmågan att tänka originellt, utan snarare baserar sitt tänkande på vad som förväntas av henne och vad som anses vara acceptabelt.⁵¹ Som Fromm själv uttrycker det: ”The right to express our thoughts, however, means something only if we are able to have thoughts of our own.”⁵² Den moderna människan har alltså varken uppnått verklig frihet eller verklig individualitet.

Fromms frihetsbegrepp går hand i hand med existentialismens syn på friheten - nämligen som något som inte enbart är positivt i det att den bringar individen alla möjligheter att forma sitt eget liv, utan också negativt i det att all denna frihet bringar tvivel, osäkerhet, nihilism och ångest.⁵³ Om människan inte lyckas med att uppgå i den positiva sidan av friheten kommer hon istället, enligt Fromm, att göra allt i världen för att fly friheten helt och hållet.⁵⁴

Det är här teorin om flyktmekanismer kommer in. Enligt Fromm existerar det tre olika (ibland också samverkande) mekanismer inom människan som hon tar till när hon inte längre klarar av den negativa sidan av hennes frihet och vill retirera tillbaka till det tillstånd där gapet mellan henne själv och världen inte existerade: auktoritarism, destruktivitet och konformitet. Av dessa är konformitet den som här kommer att tas fasta på.

Konformitet som flyktmekanism, vilken enligt Fromm är den allra vanligaste flyktmekanismen för det moderna samhällets människor, handlar om tendensen att förlika sig med de kulturella påbud om hur en människa bör vara, tänka och agera. Man slutar helt enkelt att vara sig själv och börjar anpassa sig efter att bli den typ av person som man uppmanas att vara (explicit och implicit) av de sociala och kulturella normer som råder i samhället.⁵⁵ Man införlivar de önskningar och ideal som anses korrekta och eftersträvansvärda, trots att dessa kanske inte alls är vad man själv egentligen vill, vilket leder till ångest. Denna ångest försöker man dock dämpa

⁵⁰ Ibid. s. 90, 93.

⁵¹ Ibid. s. 90-91.

⁵² Ibid. s. 207.

⁵³ Ibid. s. 114-115.

⁵⁴ Ibid. s. 116.

⁵⁵ Ibid. s. 159-160.

genom att förlika sig ännu mer, just eftersom den osäkra och maktlösa individen enbart kan söka sin bekräftelse hos andra som kan förklara för henne vem hon är (denna någon är självklart inte hennes ”riktiga jag”, utan snarare den hon bör och försöker framstå att vara).⁵⁶ Detta innebär att den moderna människan lider av en benägenhet att underställa sig auktoriteter (vilket kan vara allt från diktatorer, religiösa doktriner, politiska ideologier eller människorna i ens närhet) som kan ge henne tydliga riktlinjer och direktiv på hur hon bör vara och hur världen runtomkring henne fungerar så att hon själv slipper gå runt i ovisshet över vad som är rätt och fel, vilket leder till än värre ångest för den människa som inte lyckats överkomma frihetens negativa sida än vad det gör att behöva trycka undan sitt verkliga jag för anpassningens skull.⁵⁷

Jag menar att vi med hjälp av Fromms perspektiv kan förstå uppkomsten av debatten om genusvetenskapens legitimitet (vilken som tidigare nämnt kan ses som en kraftmätning mellan transformativa och affirmativa idéströmningar). Både inom akademien i Sverige, vilket Fahlgren och Landéns analys av Bo Rothsteins kritik påvisar,⁵⁸ och inom politiken och samhällsdebatten utanför Sverige, vilket bland annat den forskning som presenteras i *Anti-Gender Campaigns in Europe* påvisar, finner vi människor som såväl explicit som implicit upplever sig vara hotade av genusvetenskapens framfart och dess anspråk. Om man använder Fromms teori som utgångspunkt skulle förklaringen till detta vara att de känner ett starkt behov av konformitet - av att hålla fast vid tanken om en universell objektiv sanning och om att vetenskapen (den de anser vara legitim vill säga) bekräftar att denna objektiva sanning ligger i linje med den patriarkala, kapitalistiska och rasistiska samhällsstrukturen av idag.

Utan en sådan universell objektiv sanning som kan tala om vad som är ”rätt” och ”naturligt” - där frågan om samhällets organisering blir en uppgift för människans fria vilja och kritiska tänkande - infinner sig enligt Fromm en existentiell ångest hos de människor som inte kan hantera osäkerhet som oundvikligen blir konsekvensen av den egna friheten. För om samhällets organisering - och kanske också själva vårt vetande, vår vetenskap - är ett resultat av människors agens snarare än av en naturlig ordning, så innebär detta att vi är tvungna att ständigt kritiskt granska oss själva, våra positioner och våra val. För att förhindra detta väljer somliga istället den affirmativa vägen: att försöka bevara status quo där den universella objektiva sanningen existerar (eller snarare: där tron att denna existerar är den dominerande diskursen).

⁵⁶ Ibid. 177-178.

⁵⁷ Ibid. s. 178.

⁵⁸ Siv Fahlgren & Angelica Sjöstedt Landén, ”När genusforskningen blir ett hot mot jämställdheten”.

För genusvetenskapen, som grundar sig på teorierna om situerad kunskap och intersektionalitet och vars främsta kännetecken är dess kritiska ifrågasättande, är situationen dock den motsatta. I analogi med Fromms teori anammar den transformativa idéströmningen (inom vilken genusvetenskapen ingår) tanken om att samhällets organisering och vårt vetande är ett resultat av människors agens snarare än av någon objektiv och ”naturlig” ordning. Man räds alltså inte implikationerna av den mänskliga friheten.

Så långt har vi förklarat kraftmätningen mellan genusvetenskapen (transformativ) och anti-genusrörelserna (affirmativ) med hjälp av Fromms teoretiska perspektiv. Jag kommer även att återkomma till Fromm i min analys av Arpis texter för se hur vi kan förstå dessa som en del av den affirmativa idéströmning som anti-genusrörelserna ingår i. Eftersom min analys av Arpis texter kommer att handla om hans kritik mot genusvetenskapen som vetenskap kommer jag dock härnäst att redogöra för de två begrepp som utgör grunden för genusvetenskapens syn på kunskap och makt: *situerad kunskap* och *intersektionalitet*. Det är också relevant eftersom att jag som kulturvetare ingår i samma fält av kritiska tvärvetenskapliga ämnen som genusvetenskapen och därmed delar dess kritiska syn på kunskap och makt, vilket innebär att jag kommer utgå från dessa teoretiska perspektiv i min egen analys.

1.6.2 SITUERAD KUNSKAP

Begreppet *situerad kunskap* myntades 1988 av feministen och genusvetaren Donna Haraway i texten *Situated Knowledges*, men även om det är hennes formulering av begreppet som här kommer att tas fasta på så var dock idéen om att kunskap är situerad något som funnits med inom genusvetenskapen sedan tidigare. Med Haraway skulle dock begreppet komma att få sin viktigaste och mest konkreta formulering och på allvar inkorporeras i den genusvetenskapliga teoribildningen, där den kommit att utgöra en av grunderna för ämnet.

Att kunskap är situerad innebär enligt Haraway att forskaren alltid är delaktig i och medskapare av det som analyseras och att vad som framkommer av denna analys är avhängigt forskarens materiella och diskursiva plats i tid, rum, kropp och i de maktförhållanden som historiskt präglat och präglar samhället (exempelvis i fråga om forskarens kön, etnicitet och klass).⁵⁹ Detta innebär att all forskning alltid har en inneboende dimension av subjektivitet.

⁵⁹ Donna Haraway, ”Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective”, *Feminist studies*, vol. 14, nr. 3, s. 575-599, 1988, s. 586-589.

Haraway kritiserar den vetenskapliga tro som följt i positivismens utbredning som hon kallar för ”gudstricket” (”the god trick”), där forskaren tror sig kunna inta en position utanför det som undersöks för att på så sätt kunna komma fram till objektiv kunskap om världen.⁶⁰ Detta är enligt Haraway bara en illusion, eftersom det inte går att slå sig fri från den kropp och den kontext genom vilken man verkar som forskare.⁶¹ Att erkänna att kunskap är situerad innebär att inte försöka splittra subjektet från objektet, utan snarare vara medveten om att objektet alltid och endast kan uppfattas och förstås i relation till subjektet.⁶² Forskaren är aldrig neutral och kan aldrig ge en objektiv bild av världen utanför sig själv, utan är alltid berättaren av en historia som den själv är delaktig i.

Att kunskap är situerad innebär dock inte att man ska hänfalla åt relativism. Enligt Haraway är relativismen också ett gudstrick eftersom den, liksom objektivismen, anammar tanken om att kunna producera kunskap från överallt och ingenstans - den tror sig kunna överblicka och prata neutralt om allt det som är relativt.⁶³ Istället menar Haraway att forskaren alltid måste söka objektiv kunskap, men hennes definition av *objektiv* är inte den illusion av neutral och universell objektivism som förespråkas av positivismen. Villkoret för att få representera objektiv kunskap är snarare att denna kunskap är medveten om och tydlig med att den är just *situerad* - att den inte är producerad från ingenstans, utan från just en specifik kropp och en specifik kontext.⁶⁴ Den är partiell snarare än universell och genomgår en ständig process av kritisk tolkning. Forskaren måste ständigt reflektera över sin egen positionering och *ta ansvar* för den kunskap denne producerar (inte minst därför att denna kunskap kommer få konkreta konsekvenser för verkliga människor).⁶⁵ Detta innebär följaktligen också att forskarsamhället aldrig kan vara nöjd och känna sig färdig med den kunskap som producerats, eftersom all kunskap alltid kan prövas från ett annat perspektiv för att se hur väl den håller.⁶⁶

Förståelsen för att all kunskap är situerad och att någon neutral objektiv kunskap inte existerar utgör alltså grunden inom genusvetenskaplig teoribildning. Detta är också en källa till konflikt mellan genusvetenskapen och andra, mer positivistiskt grundade, vetenskapsinriktningar,

⁶⁰ Ibid. s. 581-583.

⁶¹ Ibid. s. 582-583.

⁶² Ibid. s. 583.

⁶³ Ibid. s. 584.

⁶⁴ Ibid. s. 589-590.

⁶⁵ Ibid. s. 587.

⁶⁶ Ibid. s. 590.

eftersom dessa tror sig kunna komma fram till en heltigenom objektiv kunskap och förkastar den kunskap inte kan leva upp till de kriterier de själva ställt upp för vad som utgör sådan kunskap (vilket i sig självklart också är en kunskap som är situerad i en viss kontext av en viss typ av människor). Det är viktigt att vara medveten om denna konflikt mellan kunskapssyner för att kunna förstå den kritik som riktas mot genusvetenskapen.

Syner på kunskap som situerad utgör även kunskapssyner för denna uppsats. Jag som forskare är väl medveten om att den kunskap som produceras i denna uppsats är avhängig min egen materiella och diskursiva verklighet och kan därför varken göra anspråk på att vara neutral eller universalistiskt objektiv. Som kulturvetare befinner jag mig som tidigare nämnt dessutom inom samma fält av kritiska tvärvetenskapliga ämnen som genusvetenskapen, vilket i kontexten av denna uppsats innebär att jag dels delar många av genusvetenskapens teorier, metoder och perspektiv; dels är mer benägen att försvara dessa eftersom kritik mot genusvetenskapen även innebär kritik mot stora delar av mitt eget akademiska fält (även om detta självklart är något som jag som forskare strävar efter att undvika). Utifrån min position kommer *en* typ av kunskap att produceras som från en annan position mycket väl skulle kunna se annorlunda ut. De slutsatser jag kommer dra i min analys är inte de enda (och inte heller nödvändigtvis de bästa) som går att dra utifrån mitt material och en forskare i en annan kontext, eller en forskare som valt andra teoretiska utgångspunkter eller metoder än mig, skulle kunna få helt andra resultat än de som jag kommer komma fram till.

Detta innebär dock inte att kunskapen som produceras i denna uppsats inte gör anspråk på att vara sann - i sådant fall hade det inte funnits någon mening med att utföra detta arbete överhuvudtaget. Det innebär enbart att den inte gör anspråk på att vara en *absolut* sanning, utan snarare att den utifrån den materiella verklighet jag befinner mig i, det kulturvetenskapliga paradigmet jag verkar inom, samt de teorier och metoder jag valt att analysera mitt material utifrån är just en *situerad* sanning.

1.6.3 INTERSEKTIONALITET

Intersektionalitet är ett begrepp och en teoribildning med bakgrund i den antirasistiska feminismen i USA (eng. Black feminism) och myntades av juridikprofessorn Kimberle Crenshaw år 1989 i hennes uppsats *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex*.⁶⁷ Dess syfte är att synliggöra hur olika faktorer såsom kön, ras, nationalitet, religion, klass, ålder, sexuell läggning och

⁶⁷ Kimberle Crenshaw, "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics", *University of Chicago Legal Forum*, Volume 1989, Issue 1, s. 139-167, 1989.

funktionshinder samverkar och skapar olika maktrelationer och därmed också specifika situationer av förtryck i samhället.⁶⁸ Som Alison Bailey skriver (sam)verkar dessa faktorer i alla situationer (både på individuell och strukturell nivå) där makt och förtryck utövas och går varken att förstås som separerade från varandra eller som inordnade i en hierarki av olika mycket inflytande och betydelse.⁶⁹ Det är, för att använda Baileys exempel, mycket mer givande att tala om ett kapitalistisk patriarkat snarare än kapitalism och patriarkat som två separata entiteter och att tala om könad rasism snarare än könsmissigt förtryck och rasism som fränkopplade varandra.⁷⁰ Ingen person har exempelvis enbart ett kön, utan också en hudfärg, en nationalitet, en klassposition etc som alla samverkar på olika sätt i olika situationer där makt utövas (vilket kan vara alltifrån vid interaktioner med polisen, under arbetsintervjuer eller i vardagliga samtal med vänner eller i TV-tittande).

Tillsammans med situerad kunskap som redogjordes för i föregående avsnitt utgör intersektionalitet grunden för genusvetenskaplig teori. Även om inte alla genusforskare använder sig av det intersektionella perspektivet (och somliga även riktar kritik mot det) så går det inte att undkomma att det är en del av vad som håller ihop det mångfacetterade genusfältet. Det är också tydligt att de båda begreppen är tätt förknippade med varandra, eftersom situerad kunskap innebär att all kunskap bär på en dimension av subjektivitet och intersektionalitet är ett perspektiv med vilket man kan analysera forskaren (subjektet som producerar kunskap om ett objekt) och dennes positionering i samhället.

Då denna uppsats inte ämnar att analysera maktstrukturer och/eller förtryck kan det vid första anblick tyckas märkligt om intersektionalitet skulle vara en teori jag tänkt använda mig av i min analys av Arpis texter. Det är dock inte intersektionalitetens *material* (kön, ras, klass etc. och dess funktioner som maktbärande faktorer) som jag planerar att ta fasta på i min analys, utan snarare det *perspektiv* med hjälp av vilket den betraktar, strukturerar och analyserar detta material på. Som Vivian M. May skriver utgörs grunddraget inom intersektionalitet (tillsammans med dess politiska och subversiva natur) av dess sätt att betrakta maktfaktorer som placerade inom en tabell (eng. ”matrix”) snarare än utmed en axel (eng. ”single-axis”), samt dess både/och-perspektiv (eng. ”both/and”).⁷¹ Detta innebär, som tidigare nämnt, att om man vill förklara ett fenomen (inom

⁶⁸ Mikela Lundahl, ”Från genus till sexuell och etnisk skillnad”, i *Från Sapfo till Cyborg*, s. 227-228.

⁶⁹ Alison Bailey, ”On Intersectionality, Empathy, And Feminist Solidarity: A Reply To Naomi Zack”, *The Journal for Peace and Justice Studies*, vol. 19, nr. 1, s. 14-37, 2009, s. 17.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Vivian M. May, *Pursuing Intersectionality, Unsettling Dominant Imaginaries* (New York: Routledge, 2015), s. 3-6, 21-23, 26-27.

intersektionalitet: ett maktförhållande i en specifik situation) så kan inte detta analyseras atomistiskt utifrån enbart en eller flera av varandra oberoende faktorer, utan måste snarare analyseras holistiskt som ett kluster av faktorer som alla samverkar med varandra.

I analysen av Ivar Arpis texter och hur dessa kan placeras in en större idémessig kontext kommer därför de diskurser som påträffas i texterna att betraktas som aspekter av en sammanhängande diskursiv enhet - där de olika aspekterna inte kan förstås utan hänsyn till den helhet de utgör. Vidare kommer de faktorer med vilka jag kommer försöka förklara likheterna och skillnaderna mellan uppkomsten av Sveriges anti-genusdiskurs (som Arpis texter kan placeras i i relation till exempelvis Bo Rothsteins kritik mot genusfältet⁷²) och uppkomsten av de anti-genusdiskurser som tagit form i övriga Europa att betraktas som ett samverkande kluster som tillsammans utgör det svenska fallet, snarare än som faktorer som separata skulle kunna förklara det rådande tillståndet. Som exempelvis Amir Hodžićs och Aleksandar Štulhofers forskning illustrerar kan inte anti-genusrörelsen i Kroatien förklaras genom *enbart* etnonationalism eller katolska kyrkans inflytande eller Kroatiens bakgrund i Jugoslaviska kriget, utan dessa och andra faktorer måste förstås som en del av en sammanhängande enhet som tillsammans utgör fallet *Kroatiens anti-genusrörelse*.⁷³

1.6 METOD OCH MATERIAL

1.7.1 DISKURSANALYS

Gemensamt för alla inriktningar inom diskursanalys är att de har sin grund i den franske filosofen och idéhistorikern Michel Foucaults (1926-1984) arbeten om diskurser, av vilka undersökningen av hur "vansinniga" människor tolkats, tillskrivits särskilda egenskaper och betraktats under 1600- respektive 1800-talet - *Vansinnets historia under den klassiska epoken* - är det främsta.⁷⁴ Från Foucaults arbeten hämtar de också sin konstruktivistiska utgångspunkt, det vill säga dels föreställningen om att människors perception (hur man uppfattar företeelser i sin omvärld) varierar mellan olika samhällen och tider; dels föreställningen om att vår språkanvändning och våra andra sociala praktiker påverkar hur vi indelar och tolkar vår omvärld (samtidigt som världen i sig också

⁷² Siv Fahlgren & Angelica Sjöstedt Landén, "När genusforskningen blir ett hot mot jämställdheten".

⁷³ Amir Hodžić & Aleksandar Štulhofer, "Embryo, teddy bear-centaur and the constitution: Mobilizations against 'gender ideology' and sexual permissiveness in Croatia", i *Anti-Gender Campaigns in Europe*.

⁷⁴ Kristina Boréus, "Diskursanalys", i *Handbok i kvalitativa metoder*, red. Göran Ahrne & Peter Svensson, 2:3 uppl. (Stockholm: Liber, 2015:1), s. 176.

påverkar våra sociala praktiker och hur vi använder språket) och att detta får konkreta konsekvenser för konkreta människor.⁷⁵ Jag kommer här inte att gå igenom alla inriktningar inom diskursanalys, utan istället fortsätta med att presentera den inriktning som jag själv kommer använda mig av i min analys i denna uppsats: kritisk diskursanalys.

För att kunna tala om kritisk diskursanalys måste vi dock först klargöra vad en diskurs faktiskt är. Svaret på den frågan varierar mellan olika inriktningar, men de är alla överens på åtminstone två punkter: (1) diskurser är fenomen som undersöks inom diskursanalysen och (2) diskurser är språkliga praktiker - det vill säga regler för och regelbundenheter i hur man kategoriserar och talar om olika saker.⁷⁶ Den första punkten är konstant för alla inriktningar inom diskursanalysen medan den andra är föremål för debatt, då man inom kritisk diskursanalys enbart betraktar diskurser som språkliga praktiker (som kommer till uttryck i text och tal)⁷⁷ medan andra, såsom Foucault, även tar handlingar i beaktande i undersökningar om hur diskurser formas (i Foucaults fall undersökte han inte enbart hur man talade om vansinniga, utan också vad man *gjorde* med dem - exempelvis spärrade in dem - och hur dessa språkliga och sociala praktiker påverkade varandra i skapandet av bilden av den vansinniga människan).⁷⁸ Att jag i denna uppsats kommer använda mig av just kritisk diskursanalys beror på att mitt material enbart består av text och jag därför kommer fokusera på diskurser som språkliga praktiker, inte på att jag anser att Foucaults diskursbegrepp skulle vara felaktigt (snarare är jag av motsatt åsikt).

Diskurser inom kritisk diskursanalys är alltså språkliga praktiker - *hur* vi talar om ett visst fenomen och hur detta i sin tur påverkar våra *föreställningar* om detta fenomen. Att utföra en kritisk diskursanalys handlar alltså om att undersöka (det skrivna eller talade) språket och rör sig därmed inom det lingvistiska fältet. Mer specifikt handlar det om att analysera företeelser som exempelvis ordval och grammatiska egenskaper (såsom syntax, nominalisering och metaforik), samt att noga analysera vad som sägs explicit och vad som sägs implicit - det vill säga vad som underförstås och tas för givet.⁷⁹ Ett särskilt viktigt begrepp inom alla former av diskursanalys som relaterar till just dikotomin explicit-implicit är Foucaults begrepp *utestängningsprocedurer*, vilket syftar på att det i

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid. s. 177.

⁷⁷ Ibid. s. 179.

⁷⁸ Ibid. s. 177.

⁷⁹ Ibid. s. 180; Kristina Boréus, "Texter i vardag och samhälle", i *Handbok i kvalitativa metoder*, red. Göran Ahrne & Peter Svensson, 2:3 uppl. (Stockholm: Liber, 2015:2), s. 168-169.

alla framställningar om vad som exempelvis är positivt eller legitimt också indirekt framgår vad som är negativt eller illegitimt.⁸⁰

Kristina Boréus poängterar dock att det även inom kritisk diskursanalys är viktigt att analysera texterna inom dess sociala sammanhang.⁸¹ Här får man som forskare dock röra sig mer mot samhällsvetarens fält, snarare än lingvistens, för att se hur de diskurser man kunnat hitta i de analyserade texterna relaterar till den sociala verklighet som återfinns utanför dem. Det är av denna anledning jag valt att inkludera Fromm som en teoretisk utgångspunkt i denna uppsats, trots att hans teori inte främst handlar om att analysera *vad* som sägs (det vill säga vilka diskurser som framkommer) utan snarare *varför* det sägs (det vill säga vad det är som gör att dessa diskurser överhuvudtaget uppkommer). Det vore inte en fullgjord diskursanalys (särskilt inte inom kulturvetenskap) om vi stannade vid att *enbart* analysera det språkliga som sådant. Det är även viktigt att förstå de diskurser som kommer analyseras mot bakgrund av en större social kontext - av samhällets utveckling och människans villkor inom detta - vilket bland annat Fromms teori hjälper oss att förstå.

Utifrån mina frågeställningar kommer jag alltså i denna uppsats att utföra en kritisk diskursanalys på mitt material (som består av texter, se Material nedan). Jag kommer att undersöka vad som sägs explicit, vad som impliceras och vad som framkommer mellan raderna där skribenten trots sig inte antyda något alls. Materialet kommer således att ”styckas upp” i olika diskurser relaterade till genus och (genus)vetenskap. Slutligen kommer det också att analyseras utifrån sitt sociala sammanhang.

1.7.2 EMPTY SIGNIFIERS

I anknytning till min redogörelse för den diskursanalytiska metod jag ämnar använda mig av i denna uppsats kommer jag här att lyfta in begreppet ”empty signifiers” från den argentinske teoretikern Ernesto Laclau (1935-2014). Jag menar att detta begrepp är avgörande för att kunna förstå Ivar Arpis texter som en del av en transnationell anti-genusdiskurs, eftersom det förklarar hur människor av vitt skilda ideologiska bakgrunder kan mobiliseras i en gemensam diskursiv och politisk kamp.

”Empty signifiers” (någon tillfredställande översättning till svenska existerar inte) syftar på begrepp utan någon entydigt definierad mening; eller som Laclau uttrycker det: ”An empty signifier

⁸⁰ Kristina Boréus, 2015:2, s. 166-167.

⁸¹ Kristina Boréus, 2015:1, s. 189.

is, strictly speaking, a *signifier without a signified* [Min kursivering].⁸² Att dessa begrepp saknar entydig mening innebär att det är möjligt att fylla dem med olika typer av mening beroende på sammanhang utan att de för den skull förlorar sin natur som just empty signifiers, redo att samtidigt fyllas med annan mening i ett annat sammanhang.

Laclau illustrerar detta med hjälp av filosofen Thomas Hobbes tanke om det kaotiska naturtillståndet. I detta tillstånd av oordning blir begreppet ”ordning” (eng. ”order”) en central empty signifier, eftersom det presenteras som det som saknas i naturtillståndet.⁸³ Som begrepp har dock ”ordning” inget givet innehåll eller någon given mening - ordning (som negationen av oordning) kan innebära en rad olika konkreta tillstånd. För Thomas Hobbes innebär ordning ett politiskt tillstånd där all auktoritet i samhället överlagts av medborgarna på en enskild suverän (diktatur), antingen genom suveränens tvång eller genom medborgarnas frivilliga underkastelse.⁸⁴ Men exempelvis en demokrati skulle också innebära ett politiskt system av ordning, om än en annan sorts ordning än den som Thomas Hobbes förordar. Laclau menar att den hegemoniska striden om att fylla empty signifiers (såsom ”ordning”, ”frihet”, ”revolution” m.fl.) med just ens egen mening och etablera denna som den dominerande är grundläggande för all politisk kamp och att politik överhuvudtaget är möjligt just eftersom samhället till sin natur alltid saknar någonting ur någon aspekt som kan representeras genom produktionen av empty signifiers (det kan alltid finnas en annan form av ordning, av frihet, av enighet, etc.).⁸⁵

Som Stefanie Mayer och Birgit Sauer påvisar i deras forskning kring anti-genusrörelsen i Österrike är ”genusideologi” (och dess olika begreppsliga variationer) just en sådan empty signifier.⁸⁶ Även i Eszter Kováts och Maari Põims forskning framträder begreppet ”genusideologi” som en ”empty signifier”, även om dessa väljer att använda sig av begreppet ”symbolic glue” för att beskriva det.⁸⁷ På grund av dess avsaknad av entydig definierad mening kan ”genusideologi” fyllas med olika sorters mening beroende på sammanhang. Detta skapar i sin tur, för att använda ett annat

⁸² Ernesto Laclau, *Emancipation(s)* (London: Verso, 1996), s. 36.

⁸³ Ibid. s. 44.

⁸⁴ Thomas Hobbes, ”Leviathan” [1651], i *Axplock ur idéhistorien I. Försokratikerna till Wollstonecraft*, red. Niklas Olaison (Stockholm: Caudex/Vertigo, 2006), s. 184-185.

⁸⁵ Ernesto Laclau, *Emancipation(s)*, s. 44-46.

⁸⁶ Stefanie Mayer & Birgit Sauer, ”’Gender Ideology’ in Austria: Coalitions around an empty signifier”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 23-24.

⁸⁷ *Gender as Symbolic Glue. The Position and Role of Conservative and Far-Right Parties in the Anti-Gender Mobilizations in Europe*, red. Eszter Kováts & Maari Põim (Bryssel: Foundation for European Progressive Studies, 2015).

av Laclaus begrepp, en ”chain of equivalences”⁸⁸ som länkar samman aktörer av vitt skilda bakgrunder och åsikter kring mobiliseringen mot den vagt definierade ”genusideologin”. Runt detta begrepp samlas allt från abortmotståndare och mansrättsaktivister till antifeminister, konservativa katoliker, högerextremister, nationalister, nyliberalister, högerkonservativa och motståndare till kvinnors och HBTQ-personers rättigheter, sexualundervisning, reproduktiva rättigheter och genusvetenskap.⁸⁹ Trots att de i många fall kan skilja sig nämnvärt åt i fråga om exempelvis världssyn, människosyn och politisk ideologi kan de alla fylla begreppet ”genusideologi” med sin egen mening och därmed bilda en större, gemensam mobilisering mot olika typer av progressiva (eller transformativa) krafter.⁹⁰

1.7.3 MATERIAL

Det material som kommer att analyseras i denna uppsats är en textserie i sex delar skrivna av ledarskribenten Ivar Arpi som publicerades i Svenska Dagbladet mellan november 2017 och februari 2018: *Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund* (4 november 2017), *Genusvetenskapen tar över svenska universitet* (5 november 2017), *Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism* (12 november 2017), *Hjärntvätten av Sverige fortsätter* (23 december 2017), *Så genuscertifieras svensk forskning* (15 februari 2018), samt *Universitetens (o)medvetna sexism* (19 februari 2018). Samtliga texter skrivs fram som delar i en granskning av hur genusvetenskapens teorier blir alltmer dominerande på svenska universitet och på andra områden. Det är oklart om fler delar i denna textserie kommer att publiceras i framtiden, men om så skulle vara fallet kommer dessa av uppenbara skäl inte att kunna inkluderas i denna uppsats.

Anledningarna till valet av just dessa texter är flera. Till att börja med passar de in på denna uppsats syfte om att undersöka och analysera den samtida kritiken mot genusvetenskapen i Sverige, då texternas explicita syfte är att just granska och kritisera genusvetenskapen, dess teoribildningar och dess roll på bland annat svenska universitet. Texterna är dessutom högaktuella, med den femte och sjätte delen publicerad mitt under skrivandet av denna uppsats (vilket dock inte hade någon inverkan på analysen, då denna ännu inte hade påbörjats).

Vidare har texterna valts därför att de är unika i sitt slag. Aldrig tidigare har en ledarskribent på en av Sveriges största dagstidningar ägnat en textserie (än mindre i sex delar) åt att systematiskt

⁸⁸ Ernesto Laclau & Chantal Mouffe, *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics*, 2 uppl. (London: Verso, 2001), s. 127-134.

⁸⁹ Sefanie Mayer & Birgit Sauer, ”’Gender Ideology’ in Austria”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 23.

⁹⁰ Ibid. s. 24.

granska och kritisera specifikt genusvetenskapen på det sätt som Arpi har gjort. Att texterna är skrivna av just en ledarskribent på Svenska Dagbladet är också det en anledning till att dessa valdes, eftersom detta innebär att författaren åtnjuter stor offentlig uppmärksamhet och texterna fått omfattande spridning, då antalet dagliga läsare av SvD enligt deras egen utsaga uppgår till 900 000 i alla kanaler (det vill säga både papperstidningen och deras hemsida).⁹¹

Texterna blev mycket riktigt uppmärksammade när de publicerades (särskilt de första tre delarna) och i den efterföljande debatten har Arpi erhållit både stöd⁹² och kritik⁹³ från olika håll. Även mer reflekterande texter har skrivits inom ramen för debatten.⁹⁴ Denna uppmärksamhet kring texterna, vilket inte nödvändigtvis hade behövt vara fallet enbart på grund av mediet i vilket de publicerades, är även den en anledning till valet av dessa som material för uppsatsen. Det visar på att de åsikter som Arpi presenterade väckte något slags gensvar hos människor - oavsett om det var stöd eller kritik.

Slutligen är texternas kvantitet och omfång, vilket indikerar att skribenten haft möjlighet att utveckla sina åsikter mer än vad som hade varit möjligt i enbart en text på ämnet, en av anledningarna till att just dessa valts ut att analyseras. Man skulle kunna argumentera för att det hade gett mer bredd åt diskursanalysen att använda sig av texter skrivna av olika skribenter snarare än bara Ivar Arpi, eftersom dessa då både hade kunnat presentera olika sorters kritik mot genusvetenskapen samtidigt som det hade kunnat finnas beröringspunkter skribenterna emellan. Anledningen till att jag enbart valt dessa texter av Arpi för min analys beror dock på, förutom de anledningar som jag tidigare nämnt (att de explicit handlar om det berörda ämnet, deras unikhet, deras aktualitet, deras omfång, samt den uppmärksamhet och debatt de skapat), att det faktum att de alla är skrivna av samma person innebär att de kan analyseras som en enhet snarare än i kontexten av olika skribenter. En diskurs som påträffas i en av texterna kan också antas vara underliggande i de andra, eftersom texterna är delar i en större textserie av samma upphovsperson.

⁹¹ Om SvD, Svenska dagbladet, 2018, <https://kundservice.svd.se/omsvd/> [hämtad 2018-03-02].

⁹² Se exempelvis: Anna Dahlberg, "Låt inte könsfixeringen ta över universiteten", *Kvällsposten* 12/11 2017; Karin Phil, "Genusvetarna borde putsa sina rosa linser", *Blekinge Läns Tidning* 12/11 2017; Sakine Madon, "Alliansens principlöshet har bäddat för det här", *Vestmanlands Läns Tidning* 13/1 2018; Gunnar Hyltén-Cavallius, "Genuspolitik är inte lösningen", *Kyrkans tidning* 23/11 2017; Inger Enkvist, "Akademin ska inte styras av ideologi", *Svenska Dagbladet* 23/11 2017; Mats Linder, "Ryggrad åt vetenskapen!", *Gotlands Allehanda* 13/11 2017.

⁹³ Se exempelvis: Maja Grönroos, Kajsa Widegren & Fredrik Bondestam, "'Påhoppen på genusforskning har en ideologisk bakgrund'", *Dagens Nyheter* 23/11 2017; Johan Örestig, "Fria universitet nyckel i kamp mot politiska myter", *Västerbottens-Kuriren* 21/11 2017; Linda Fagerström, "Ovetenskapligt. Arpi baserar sin granskning på anekdotisk evidens", *Sydsvenskan* 10/11 2017; Carl Granklint Rask & Pernilla West, "Lundastudenter: Vi vågar vägra antifeministisk populism!", *Svenska Dagbladet* 21/11 2017.

⁹⁴ Se exempelvis: Joel Halldorf, "Norm i storm", *Expressen* 25/1 2018.

Då materialet för denna uppsats är begränsat till de sex texterna av Arpi kommer inga anspråk på att dessa ska företräda hela den svenska anti-genusdiskursen att göras. Detta är heller inte uppsatsens mål, då det kommer röra sig om en kvalitativ snarare än en kvantitativ analys och det därmed inte finns någon strävan efter att få en överblick över hela det diskursiva fältet. Vad som kommer analyseras är snarare just de diskurser som står att finna i Arpis texter och hur dessa relaterar till liknande diskurser och anti-genusrörelser i Europa. Till viss mån kommer dock Arpi att få representera den svenska diskursen, eftersom han är en av de ljudligaste och mest uppmärksammade rösterna inom denna. För att låna en formulering av Fahlgren och Landén blir Arpis texter ”en portal till att undersöka de sociala strukturer som försöker hegemonisera en viss förståelse av ett fenomen”.⁹⁵ Men något anspråk på att ha ramat in hela det diskursiva fältet med hjälp av dessa sex texter kommer alltså inte att göras.

2. ANALYS

2.1 SAMMANFATTNING AV TEXTERNAS INNEHÅLL

Här följer en sammanfattning av innehållet i de sex texter av Ivar Arpi som ligger till grund för denna analys.

I *Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund* tar Arpi sin utgångspunkt i en händelse som inträffade på Lunds universitet under hösten 2017 där lektorn Erik Ringmar på statsvetenskapliga institutionen meddelades av institutionens styrelse att han var tvungen att inkludera en text av genusteoretikern Judith Butler i litteraturlistan för kursen ”Det moderna samhället och dess kritiker”. Detta eftersom ett av målen i institutionens jämställdhetsplan är att andelen kvinnliga författare inte bör understiga 40 procent (om inte detta kan motiveras med anledning av kursens ämne). När kursen väl startade valde dock Ringmar att, utan vidare motivering än att han själv inte ville ha med den, ta bort Butlers text från kursen och hänvisade sina elever till en litteraturlista på hans egen hemsida istället för den officiella på universitetets hemsida, vilket fick studenterna att protestera eftersom de hade sökt kursen i tron att Butler och genusperspektiv skulle inkluderas. Ringmar publicerade då ett inlägg på sin blogg med titeln *Fascister och genus på Lunds universitet*, i vilket han kritiserar sina egna studenter och institutionens styrelse, vilket ledde till ytterligare kritik från studenter och institutionen. Arpi använder denna händelse för att illustrera en påstådd

⁹⁵ Siv Fahlgren & Angelica Sjöstedt Landén, ”När genusforskningen blir ett hot mot jämställdheten”, s. 10-11.

process där genusvetenskapliga teorier och perspektiv tar över - inte bara på Lunds universitet, utan i hela landet - och att denna process är ett hot mot akademisk frihet, yttrandefriheten och mot vetenskaplighet, då Arpi menar att genusvetenskap inte är vetenskap.⁹⁶

I *Genusvetenskapen tar över svenska universitet* tar Arpi sin utgångspunkt i den jämställdhetsintegrering som regeringen beslutade om i regleringsbrevet 2016 där man gav alla lärosäten i uppgift att ta fram en plan för hur man avser utveckla arbetet med jämställdhet på det egna lärosätet (en process som alla myndigheter genomgår sedan tidigare). Uppgiften att leda detta arbete har man gett till Nationella sekretariatet för genusforskning, vilka hållit föreläsningar och workshops för att informera och vägleda lärosätena. Arpi menar dels att denna process är totalitär och inkräktar på den akademiska friheten, dels att den inte handlar om att öka jämställdheten utan om att ”inkorporera genusvetenskapliga maktteorier”. Genusvetenskapens vetenskaplighet ifrågasätts och universitetens uppgift beskrivs vara att ”söka sanning, inte låta sig göras om till spelpjäser i en ensidig vision om social rättvisa”.⁹⁷

I *Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism* är genusvetenskapens innehåll (dess teorier, metoder, perspektiv och vetenskapliga anspråk) i fokus. Arpi menar att genusvetenskapen systematiskt ignorerar biologiska förklaringsmodeller angående skillnader mellan könen och att dess sociala förklaringsmodeller är felaktiga och ovetenskapliga. Snarare än att skillnader i beteenden och preferenser mellan könen skulle vara socialt betingade hävdar Arpi att dessa är biologiskt betingade och att strävan efter att förändra människor och samhället till att bli jämlikt därför är omöjligt. Psykologen Cordelia Fines bok *Testosterone Rex - myths of sex, science and society*, där Fine visar på att de biologiska faktorernas påverkar på könsskillnader överdrivits av evolutionspsykologer och som utnämndes till årets vetenskapsbok 2017 av vetenskapsakademien The Royal Society, kritiserar och förkastar som osanning.⁹⁸

I *Hjärntvätten av Sverige fortsätter* diskuterar Arpi det norska programmet *Hjernevask*, där komikern Harald Eia pratar med norska samhällsvetare om deras syn på könsskillnader (vilka man menar beror på sociala faktorer) och sedan konfronterar dem med biologisk forskning som pekar på att dessa snarare skulle bero på biologiska faktorer. Utifrån detta program driver Arpi tesen att samhällsvetare, och då särskilt de med inriktning på genus, systematiskt ignorerar biologiska förklaringsmodeller och att deras egna sociala förklaringsmodeller är felaktiga. Genusperspektiven har dock hjärntvättat Sverige enligt Arpi och han undrar när vi ska våga omfamna de biologiska

⁹⁶ Ivar Arpi, ”Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund”, *Svenska Dagbladet* 4/11 2017.

⁹⁷ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen tar över svenska universitet”, *Svenska Dagbladet* 5/11 2017.

⁹⁸ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism”, *Svenska Dagbladet* 12/11 2017.

förklaringsmodellerna istället. Arpi spekulerar även kring det faktum att SVT valde att inte sända *Hjernevask* och menar att det förmodligen handlade om politiska och ideologiska skäl.⁹⁹

I *Så genuscertifieras svensk forskning* skriver Arpi om samma statliga jämställdhetsintegrering (där Nationella sekretariatet för genusforskning getts uppgiften att leda arbetet) som i *Genusvetenskapen tar över svenska universitet*, men denna gång med fokus på jämställdhetsintegreringen inom statens fyra forskningsfinansierande myndigheter. Arpi kritiserar att man vill inkludera genusperspektiv i olika forskningsfält och se till att fler kvinnliga forskare beviljas forskningsmedel för att motarbeta (medveten och omedveten) diskriminering och göra forskningen mer jämställd. Detta eftersom Arpi menar att forskningens kvalitet blir lidande av detta (inte minst därför att Arpi ser de genusvetenskapliga perspektiven som ovetenskapliga).¹⁰⁰

Slutligen i *Universitetens (o)medvetna sexism* skriver Arpi om det faktum att trots att det är kvinnliga studenter som dominerar på universiteten sett till antal och hur snabbt de tar sin examen så återfinns det allt färre kvinnor ju högre upp i hierarkin inom akademien man undersöker. Arpi förkastar dock de förklaringar som ges av bland annat Nationella sekretariatet för genusforskning och menar att man inte kan påvisa varken medveten eller omedveten diskriminering som orsaken till detta. Istället menar Arpi att det hela (eller åtminstone den största delen av det) kan förklaras biologiskt - att män och kvinnor är biologiskt olika vad gäller beteenden och preferenser och att detta gör att färre kvinnor söker sig till toppositionerna inom bland annat akademien.¹⁰¹

2.2 GENUSVETENSKAP SOM POLITISK IDEOLOGI

Den mest framträdande diskursen i samtliga av Ivar Arpis texter är den om att genusvetenskapen varken bör eller kan klassas som en vetenskap, utan snarare är en politisk ideologi maskerad till vetenskap. Detta både impliceras och uttrycks explicit vid ett flertal olika tillfällen i Arpis texter, exempelvis när han talar om en ”genus- och mångfaldsideologi”¹⁰² och att ”[genusvetenskapliga perspektiv] är i regel starkt ideologiskt präglade”¹⁰³ angående debatten på Lunds universitet om att inkludera genusvetaren Judith Butler på litteraturlistan på en av universitetets kurser, att man kan välja att antingen blunda eller omvärdera sina antaganden om världen när dessa inte passar ihop

⁹⁹ Ivar Arpi, ”Hjärntvätten av Sverige fortsätter”, *Svenska Dagbladet* 23/12 2017.

¹⁰⁰ Ivar Arpi, ”Så genuscertifieras svensk forskning”, *Svenska Dagbladet* 15/2 2018.

¹⁰¹ Ivar Arpi, ”Universitetens (o)medvetna sexism”, *Svenska Dagbladet* 19/2 2018.

¹⁰² Ivar Arpi, ”Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund”.

¹⁰³ Ibid.

med ”den egna [genusvetenskapliga] ideologin”¹⁰⁴ angående att han menar att mäns och kvinnors beteenden och preferenser är biologiskt betingade, samt när han talar om att ”utpräglat ideologiska [genusvetenskapliga] perspektiv, utan vetenskaplig grund har gjorts till överkyrka för universitet som ska vara fria”¹⁰⁵ angående den jämställdhetsintegrering av svenska universitet som regeringen beslutade om 2016. Genom denna övergripande diskurs skriver Arpi även in sig i den större globala diskursen om en verklighetsfrånvärd och hotande ”genusideologi” som framförs av anti-genusrörelser runtom i Europa¹⁰⁶ vilket, som Mayer och Sauer skriver utifrån Ernesto Laclaus teori, är en ”empty signifier” som kan fyllas med olika sorters mening av olika aktörer och därmed kan sammanlänka dessa - trots skillnader i bakgrund, ideologi och motiv - i en ”chain of equivalences”.¹⁰⁷

I diskursen om genusvetenskap som ideologi likställs genusvetenskap med feminism och det uttrycks att den egentligen bara är det pseudovetenskapliga resultatet av att feminister fört in sin ideologiska kamp i akademien. Detta framkommer exempelvis när han skriver att ”genusvetenskap är mindre av en vetenskap och mer av en sorts akademisk feminism”¹⁰⁸ angående att han menar att jämställdhetsintegreringen handlar om att utbilda i genusvetenskapliga perspektiv snarare än jämställdhet (här ställs dessa dessutom i ett motsatsförhållande), att ”genusfeminismen”¹⁰⁹ fått ett sådant inflytande på jämställdhetsarbetet att man använder sig av ovetenskapliga metoder som bekräftar den egna ideologin, samt att han menar att det påstått ”radikalfeministiska projektet”¹¹⁰ hade äventyrats om man tagit biologi i beaktande i frågor om skillnader mellan män och kvinnor vad gäller beteenden och preferenser.

Att notera i detta sammanhang är att kopplingen till feminismen stundtals används för att misskreditera meningsmotståndare till Arpi, exempelvis genom att påpeka att en av de studenter som protesterade mot borttagandet av Judith Butler från litteraturlistan på Lunds universitet också är förtroendevald i Feministiskt Initiativ,¹¹¹ och stundtals används för att ge kraft åt Arpis argument,

¹⁰⁴ Ivar Arpi, ”Universitetens (o)medvetna sexism”.

¹⁰⁵ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen tar över svenska universitet”.

¹⁰⁶ Kuhar, Roman & Paternotte, David (red.), *Anti-Gender Campaigns in Europe*.

¹⁰⁷ Stefanie Mayer & Birgit Sauer, ”’Gender Ideology’ in Austria: Coalitions around an empty signifier”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 23-24.

¹⁰⁸ Ivar Arpi, ”Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund”.

¹⁰⁹ Ivar Arpi, ”Universitetens (o)medvetna sexism”.

¹¹⁰ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism”.

¹¹¹ Ivar Arpi, ”Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund”.

exempelvis genom att påpeka att sociologiprofessorn Cathrine Holst, som tyckte att programmet *Hjernevask* framförde viktig kritik, är uttalad feminist.¹¹² Att tala om genusvetenskapen (ett akademiskt forskningsfält) och feminismen (en politisk rörelse och ideologi) som samma sak är återkommande även inom den globala anti-genusrörelsen. Exempelvis i Polen, där man försöker etablera ”anti-genderism” som ett eget akademiskt fält, används genusvetenskapen och feminismen som synonymer (och då syftande på en socialkonstruktivistisk ideologi), där motstånd mot den ena automatiskt också innebär motstånd mot den andra.¹¹³

Genusvetenskapen liknas även vid en sorts religion och framställs som lika ovetenskaplig och trosbaserad som kreationism, exempelvis i formuleringar som ”Så blev genusvetenskap överkyrka i Lund”¹¹⁴, att ”[den genusvetenskapliga konstruktionismen] kan liknas vid en statsreligion”¹¹⁵ angående att de genusvetenskapliga perspektiven utövar stort inflytande i Sverige, samt att ”Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism”¹¹⁶ angående att han menar att genusvetenskapen blundar för biologiska förklaringar till skillnader mellan könen. Samma diskurs återfinns inom anti-genusrörelsen i Tyskland, där genusvetenskapen beskrivs som en egen sorts teologi och jämförs med kreationism,¹¹⁷ men den religiösa liknelsen saknas annars i anti-genusrörelser i övriga Europa. En möjlig förklaring till detta är att katolska kyrkan, den kanske största och mest pådrivande enskilda aktören inom majoriteten av de europeiska anti-genusrörelserna, saknar starkt fäste och nämnvärt socio-politiskt inflytande i de sekulära och historiskt protestantiska länderna Tyskland och Sverige. På grund av att de religiösa motiven saknas, eller åtminstone inte kan göra anspråk på legitimitet i den allmänna debatten, möjliggör detta en diskurs där genusvetenskapen (i negativa termer) kan liknas vid en religiös doktrin.

Att Arpi betraktar genusvetenskapen som ideologi är alltså tydligt. I hans framställning är dock inte genusvetenskapen enbart en ideologi, utan dessutom en revolutionär och totalitär sådan. I formuleringar som ”Att [genusvetenskapliga] perspektiv inte bara ska *forceras* in i kursplaner som handlar om helt andra saker, utan att även personalen ska *omskolas* till rätt *genus- och*

¹¹² Ivar Arpi, ”Hjärntvätten av Sverige fortsätter”.

¹¹³ Agnieszka Graff & Elżbieta Korolczuk, ”’Worse than communism and Nazism put together’: War on gender in Poland”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 183-184.

¹¹⁴ Ivar Arpi, ”Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund”.

¹¹⁵ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism”.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Paula-Irene Villa, ”’Anti-Genderismus’: German angst?”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 111-112.

mångfaldsideologi är en utveckling som inte bör gå obemärkt förbi. [Mina kursiveringar]”,¹¹⁸ ”Genusvetenskapen tar över svenska universitet [Min kursivering]”,¹¹⁹ ”Styrprocesser, budgeter, tilldelning av forskningsmedel, kurslitteratur – alla delar av universitetens verksamhet ska präglas av [Nationella sekretariatet för genusforskning] genusvetenskapliga ideologi.”¹²⁰ och i beskrivandet av de genusvetenskapliga perspektivens närvaro i regeringens jämställdhetsintegrering som en ”tyst revolution”¹²¹ och en ”täckmantel för en mer radikal och djupgående process”¹²², samt användandet av frasen ”hjärntvätt”¹²³ för att beskriva genusvetenskapens inflytande i Sverige, framställs genusvetenskapen som en ideologi som likt ett virus långsamt trängt sig in i samhällets kunskapsproduktion och förvränger denna efter sin egen (ideologiska och ovetenskapliga) agenda. Dess perspektiv ska forceras in i alla aspekter av samhällets institutioner och i alla utbildningar och forskningsfält inom akademien (eftersom det vetenskapskritiska förhållningssättet tillhör ämnets grunddrag borde det sistnämnda dock inte vara något konstigt - självklart är syftet med genusvetenskapliga perspektiv att de också ska användas inom andra vetenskaper för kritisk granskning). Samtidigt tystas meningsmotståndare och forskning som talar emot de egna teorierna sopas under mattan.

På detta sätt framställer Arpi genusvetenskapen inte enbart som ett hot i form av att vara en ideologi som sprider falsk kunskap under täckmanteln av att vara en vetenskap, utan också som en totalitär rörelse vars företrädare underminerar den akademiska friheten och yttrandefriheten till förmån för sina egna (felaktiga) perspektiv.¹²⁴ De orwelliska elementen i Arpis texter resonerar väl med anti-genusrörelser på andra håll i Europa och kanske särskilt med den italienska aktivistgruppen *Sentinelle in Piedi*, vars främsta form av protest mot vad de upplever vara hot mot yttrandefriheten (i form av lagstiftning mot homofobi) är att stå tysta med bland annat George Orwells bok *1984* i händerna.¹²⁵ Vad värre är målar Arpi inte bara upp genusvetenskapen som en

¹¹⁸ Ivar Arpi, ”Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund”.

¹¹⁹ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen tar över svenska universitet”.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Ibid.

¹²² Ibid.

¹²³ Ivar Arpi, ”Hjärntvätten av Sverige fortsätter”.

¹²⁴ Ivar Arpi, ”Så blev genusvetenskap överkyrka i Lund”.

¹²⁵ Sara Garbagnoli, ”Italy as a lighthouse: Anti-gender protests between the ’anthropological question’ and national identity”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 162-163.

slags totalitär ideologi, det är dessutom enligt honom ”bara en minoritet av befolkningen [som] skriver under på [den]”¹²⁶.

Att framställa genusvetenskapen som en totalitär ideologi som tvingas på en tyst majoritet av en högljudd minoritet är en vanlig diskurs som förekommer inom flera anti-genusrörelser runtom i Europa. I länder som Italien,¹²⁷ Polen,¹²⁸ Kroatien,¹²⁹ Slovenien¹³⁰ och Tyskland¹³¹ ingår den som en viktig diskurs i de respektive rörelsernas mobilisering, även om den kan ta sig något olika uttryck. I exempelvis Italien ses denna totalitära ”genusideologi”, med dess idéer om individualism och sexuell frihet, som en produkt av den västerländska kapitalismen och liberalismen,¹³² medan man i exempelvis Kroatien målar upp bilden av ”genusideologin” som den nya marxismen/kommunismen från Öst - en totalitär ideologi som vill tränga ända in i människors privatliv och omforma dem till en ny sorts människa.¹³³ I många fall verkar dock den västliga och östliga diskursen samtidigt, exempelvis i Polen där man framställer ”genusideologin” som ett hopkok mellan västerländsk liberalism och sexuell frigörelse som degenererar samhället och österländsk marxism som vill omskapa människan ända in i det allra privataste.¹³⁴ I Arpis fall framställs ”genusideologin” varken som kommande explicit från ett Väst (kapitalism/liberalism) eller Öst (kommunism/marxism), även om man kan ana ett förknippande av genusvetenskapen/”genusideologin” med en vänsterpolitisk ideologi i inkluderandet av lektorn Erik Ringmars uttalande ”Jag är ju själv vänster politisk”¹³⁵ angående integrerandet av genusperspektiv i hans kurs på Lunds universitet, beskrivningen av ”genusideologins” utbredning som en ”tyst

¹²⁶ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen tar över svenska universitet”.

¹²⁷ Sara Garbagnoli, ”Italy as a lighthouse: Anti-gender protests between the ’anthropological question’ and national identity”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 162-163.

¹²⁸ Agnieszka Graff & Elżbieta Korolczuk, ”’Worse than communism and Nazism put together’: War on gender in Poland”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 176.

¹²⁹ Amir Hodžić & Aleksandar Štulhofer, ”Embryo, teddy bear-centaur and the constitution: Mobilizations against ’gender ideology’ and sexual permissiveness in Croatia”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 67-68, 70-71,

¹³⁰ Roman Kuhar, ”Changing gender several times a day: The anti-gender movement in Slovenia”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 215-216.

¹³¹ Paula-Irene Villa, ”’Anti-Genderismus’: German angst?”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 103-104, 108.

¹³² Sara Garbagnoli, ”Italy as a lighthouse: Anti-gender protests between the ’anthropological question’ and national identity”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 159, 164.

¹³³ Amir Hodžić & Aleksandar Štulhofer, ”Embryo, teddy bear-centaur and the constitution: Mobilizations against ’gender ideology’ and sexual permissiveness in Croatia”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 66-67.

¹³⁴ Agnieszka Graff & Elżbieta Korolczuk, ”’Worse than communism and Nazism put together’: War on gender in Poland”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 175-176, 180.

¹³⁵ Ivar Arpi, ”Så blev genusvetenskap överkyrka i Lund”.

revolution”¹³⁶ och antagandet om att genusvetenskapen önskar omforma människan efter en idealbild genom att ignorera biologiska dimensioner av kön och istället anta att dessa är helt och hållet socialt konstruerade.¹³⁷

Genom att positionera genusvetenskapen som en totalitär ideologi som pådrivs av en högljudd minoritet kan Arpi uppnå två saker: framställa det heterogena genusvetenskapliga fältet som homogent, samt avskriva de genusvetenskapliga teorierna och perspektiven deras legitimitet och sanningsvärde. Det förstnämnda görs genom att Arpi i sina texter dels reducerar forskningsfältet till en monolitisk ”genusideologi” med en vagt definierad agenda, dels systematiskt använder socialkonstruktionism som synonymt med genusvetenskap. Genom detta ignorerar han att genusvetenskapen är ett heterogent fält präglat av diskussioner, konflikt och motstridiga perspektiv¹³⁸ där även förhållandet till socialkonstruktionismen (eller snarare -konstruktivismen) ser olika ut mellan olika forskare. Även ett begrepp som intersektionalitet, som på många sätt utgör grunden för genusvetenskapen, är ett begrepp kantat av intensiva konflikter inom fältet.¹³⁹ I Arpis framställning reduceras dock intersektionalitet istället till ännu en monolitisk ideologi inom ”genusideologin”.¹⁴⁰ Som Kuhar och Paternotte skriver är den homogeniserande diskursen dominerande även i övriga Europa, där framförallt Judith Butler ofta (felaktigt) benämns av anti-genusförfattare som ”genusideologins moder” och får representera hela den genusvetenskapliga teoribildningen.¹⁴¹ I detta sammanhang är det talande att Arpi använder en konflikt om inkluderandet av Butler på en litteraturlista som utgångspunkt för den första texten i hans textserie.

Det sistnämnda, att avskriva de genusvetenskapliga teorierna och perspektiven deras legitimitet, görs på två samverkande sätt. Det ena är att teorierna och perspektiven framställs falla på sin egen orimlighet. Intersektionalitet beskrivs på ett onyanserat och väldigt simplificerat sätt (och benämns som en egen ideologi - ”intersektionalitetsideologin”) i syfte att få läsaren att tycka att det hela framstår som ologiskt och skrattretande,¹⁴² maktstrukturer benämns som ”diffusa”,¹⁴³

¹³⁶ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen tar över svenska universitet”.

¹³⁷ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism”.

¹³⁸ Anna Lundberg & Ann Werner, *Genusvetarnas framtid*, s. 24-25.

¹³⁹ Vivian M. May, *Pursuing Intersectionality, Unsettling Dominant Imaginaries*, s. 98-137.

¹⁴⁰ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen tar över svenska universitet”.

¹⁴¹ Roman Kuhar & David Paternotte, ”’Gender ideology’ in movement: Introduction”, *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 5.

¹⁴² Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen tar över svenska universitet”.

¹⁴³ Ibid.

könsmaktsperspektiv benämns som något man *tror på*,¹⁴⁴ att kvinnor är underordnade män på en strukturell maktnivå benämns som ideologi,¹⁴⁵ etc. Någon redogörelse för varken dessa teorier och perspektiv eller av den forskning på vilken de grundar sig på görs dock.

Det andra är att genusvetenskapen enligt Arpi systematiskt ignorerar biologisk forskning.

2.3 GENUSVETENSKAPEN IGNORERAR BIOLOGI(SK DETERMINISM)

En genomgående diskurs i Arpis texter, genom vilken det blir möjligt för honom att utmåla genusvetenskapen som en ideologi, är den om att genusvetenskapen systematiskt ignorerar biologisk forskning om skillnader mellan könen och istället utgår från att dessa är helt och hållet socialt betingade. I motsats till denna socialkonstruktionistiska förklaring menar dock Arpi att könsskillnader i verkligheten beror på biologisk determinism.

Med referenser till forskningsstudier inom främst evolutionspsykologi, vilken framställs som legitim vetenskap i motsats till den ideologiska genusvetenskapen, men också med argument som framställs grunda sig på ”sunt förnuft”, menar Arpi att män och kvinnor skiljer sig åt på en fundamental nivå vad gäller preferenser och beteenden på grund av biologiska faktorer. För att studera det mänskliga samhället och kulturen måste man studera biologin, eftersom människan bara är ett djur i naturen som vilket som helst, determinerad av sina gener:

Självklart har människan formats av evolutionen i precis samma utsträckning som alla andra levande varelser. Egentligen går det inte att separera antropologi från biologi. Människan är en del av naturen och naturen en del av oss. I Sverige har vi dock vår egen kreationism, som desto fler bekänner sig till: tanken om att könsskillnader är nästan helt och hållet socialt konstruerade. Vi är skapade som tomma ark – Homo Neutrum. Visst, djuren har kanske formats av evolutionen, med två kön som skiljer sig åt både fysiskt och beteendemässigt. Men människan, hon står på något outgrundligt sätt över detta.

[...]

I alla kulturer följer skillnaderna mellan pojkar och flickor samma mönster, innan de ens är medvetna om sina kön. I studie efter studie återfinns universella psykologiska skillnader mellan män och kvinnor[.]

[...]

Allt detta betyder inte att könsrollerna är konstanta över tid och rum, däremot att skillnaderna mellan könen existerar på en grundläggande, biologisk nivå.

[...]

Inget samhälle i världen, varken nu eller tidigare i historien, har varit jämställt i bemärkelsen att män och kvinnor har betett sig likadant. Att skillnader är så konstanta över tid och kulturgränser antyder att det finns åtminstone någon biologisk grund. Man kan ta det ett steg längre: varenda däggdjursart har skillnader i både beteende och utseende mellan könen. Varför skulle människor vara annorlunda?¹⁴⁶

Förutom att Arpi här framställer människan som ett djur som vilket som helst, vilket är en direkt felaktig analogi eftersom andra djur saknar det förnuft som människan besitter (vilket erbjuder

¹⁴⁴ Ivar Arpi, ”Hjärntvätten av Sverige fortsätter”.

¹⁴⁵ Ivar Arpi, ”Universitetens (o)medvetna sexism”.

¹⁴⁶ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism”.

abstraktionsförmåga, självreflektion och förmågan att överskrida sina djuriska drifter och som utgör grundpremisen för all form av forskning kring människan som samhällsvarelse), så specificeras dock knappt alls exakt hur dessa biologiska skillnader kommer till uttryck i praktiken - det vill säga hur män och kvinnor rent konkret skiljer sig åt psykiskt. I sin kritik av psykologen Cordelia Fines bok *Testosterone Rex* menar Arpi att män, på grund av högre andelar testosteron i kroppen, är mer aggressiva och risktagande än kvinnor, vilket bland annat studier av apanor visat.¹⁴⁷ Och i sin kritik av jämställdhetsarbetet inom universiteten, där allt färre kvinnor återfinns desto högre upp i hierarkin man undersöker, trots att de i många fall dominerar som studenter, menar han att skillnaderna mellan män och kvinnors positioner inte beror på medveten eller omedveten diskriminering utan snarare på biologi (på vilket sätt specificeras dock inte).¹⁴⁸ Kvinnor och män är alltså enligt Arpi "lika begåvade, men också olika i sina personligheter och preferenser"¹⁴⁹, men det är oklart exakt på vilka sätt de skulle vara olika (utöver att män i Arpis framställning är mer aggressiva och risktagande på grund av testosteron). För Arpi är det viktigaste att konstatera att det finns en fundamental olikhet.

Vidare menar Arpi att denna biologiska olikhet sätter gränser för vad man kan hoppas uppnå politiskt i fråga om jämlikhet mellan könen.¹⁵⁰ Eftersom män och kvinnor skiljer sig åt i fråga om preferenser och beteenden så kommer de aldrig att bete sig likadant eller vara lika representerade i alla roller i samhället. Detta innebär att Arpis definition av jämställdhet (något han förespråkar) skiljer sig från den definition av jämställdhet som han menar att genusvetenskapen strävar efter. Arpis jämställdhetsbegrepp handlar om att det inte ska finnas några yttre hinder för varken män eller kvinnor att göra det de vill (i det här fallet att nå höga positioner inom akademien) men att män och kvinnors biologiska skillnader innebär att det aldrig kommer uppstå en jämlik representation av båda könen inom alla positioner eftersom att män och kvinnor har olika preferenser. Genusvetenskapens jämställdhetsbegrepp å andra sidan handlar om att det faktiskt *kommer* att uppstå jämlik representation mellan män och kvinnor på de olika positionerna i samhället så länge det inte finns några yttre hinder (sexism, diskriminering, könsnormer m.m.), vilket innebär att så länge denna (åtminstone ungefärliga) jämlika representation saknas så kan inte heller samhället klassas som jämställt. Vi kan här se att även begreppet jämställdhet fungerar som en "empty

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ivar Arpi, "Universitetens (o)medvetna sexism".

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ivar Arpi, "Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism".

signifier”,¹⁵¹ i och med att det kan fyllas med olika sorters mening och därmed anammas av aktörer av olika ideologiska bakgrund med sin egen tolkning av begreppet. Som Fahlgren och Landén visat är Arpis jämställdhetsbegrepp en del av en nyliberal diskurs som också återfanns i Bo Rothsteins kritik mot genusvetenskapen fem år innan Arpis texter skrevs.¹⁵²

Det finns dock en motsägelsefullhet i Arpis syn på könsskillnader. Å ena sidan hävdar han att biologin sätter gränser för politiken och för jämställdhetsarbetet, å andra sidan menar han att könsskillnaderna inte utgör några *essenser* utan snarare att det handlar om frekvenser.¹⁵³ Vidare skriver han:

Men man behöver knappast sluta vara feminist för att erkänna att det finns medfödda skillnader mellan män och kvinnor. Att det förhåller sig så innebär inget färdigt recept på hur vårt samhälle och våra mellanmänniska relationer bör se ut. Det är sant att påstådda biologiska skillnader historiskt har använts för att diskriminera kvinnor. Men om de senaste hundra åren har visat något så är det att kvinnor kan göra allt som män kan. Det finns ingenting i forskningen om biologiska skillnader mellan män och kvinnor som nödvändigtvis leder till diskriminerande politik.¹⁵⁴

Arpis syn på hur mycket biologin i praktiken påverkar människors beteenden och hur mycket den bör få påverka det politiska arbetet för jämställdhet mellan män och kvinnor är alltså oklar. I texterna driver han tesen att genusvetenskapen systematiskt ignorerar biologiska förklaringar till könsskillnader för att det riskerar att ”omkullkasta [genusvetenskapliga] teorier om hur makt fungerar i samhället”¹⁵⁵ (där kvinnor på strukturell nivå förtrycks av män i en patriarkal samhällsordning¹⁵⁶) och därigenom förstöra karriären för de personer som gjort sig ett namn på att de genusvetenskapliga teorierna är sanna (observera att det dock inte handlar om att genusvetenskapen ignorerar skillnader i exempelvis anatomi, vilket Arpi själv medger, utan snarare just beteenden och preferenser).¹⁵⁷ Samtidigt ignorerar han själv sociala och kulturella förklaringar till skillnader mellan könen, trots att sådan forskning finns att tillgå i mängder och trots att hans eget resonemang stundom pekar på att könsskillnader inte är essenser och därmed inte avgör hur en individs personlighet formas.

¹⁵¹ Ernesto Laclau, *Emancipation(s)*, s. 36.

¹⁵² Siv Fahlgren & Angelica Sjöstedt Landén, ”När genusforskningen blir ett hot mot jämställdheten”, s. 17-19,

¹⁵³ Ivar Arpi, ”Universitetens (o)medvetna sexism”.

¹⁵⁴ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism”.

¹⁵⁵ Ivar Arpi, ”Universitetens (o)medvetna sexism”.

¹⁵⁶ Ivar Arpi, ”Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism”.

¹⁵⁷ Ivar Arpi, ”Hjärntvätten av Sverige fortsätter”.

Diskursen om att skillnader mellan män och kvinnor är något som är givet av naturen - antingen som ett resultat av evolution (som i Arpis fall) eller av gudomlig vilja - snarare än kulturen utgör grundpremisen för samtliga anti-genusrörelser i Europa (även om den på flera håll tar sig betydligt mer essentialistiska drag än vad Arpi ger uttryck för). Exempelvis i Italien utgörs anti-genusrörelsen främst av dels Vatikanen som ställer sig emot ”genusideologin” för att den förnekar de påstått gudagivna olikheterna mellan män och kvinnor, dels den italienska grenen av den franska rörelsen *La Manif Pour Tous* som för en liknande retorik med skillnaden att den görs från ett påstått biologiskt perspektiv snarare än religiöst, där män och kvinnor naturligt kompletterar varandra.¹⁵⁸ Även inom intellektuella och mer progressiva kretsar i Italien är särartsfeminism den dominerande feminismen.¹⁵⁹

Som Paula-Irene Villa skriver angående anti-genusrörelsen i Tyskland kan denna och andra populistiska rörelser i landet förklaras med förlorandet av ”naturliga” subjekt och identiteter, däribland ”man” och ”kvinna”.¹⁶⁰ Denna förklaring kan även appliceras på den globala anti-genusrörelsen i stort. Genom Fromms teori om konformitet som flyktmekanism kan vi förstå detta som ett uttryck för den moderna människans ångest över sin inneboende frihet som inte längre inskränks från yttre håll, utan snarare förtrycks inifrån genom att man desperat klamrar sig fast vid tanken om könsskillnader som naturligt givna och därmed kan peka ut en (i allra högsta grad konstruerad) riktning för både individen och samhället som kan klassas som objektivt sann eller rätt. Om män föds på ett visst sätt vad gäller beteenden och preferenser och kvinnor på ett annat så är den biologiskt givna könsidentitet något man kan luta sig mot och falla tillbaka på när den existentiella ångesten över ens plats i världen kommer krypandes och någonting som vi alla kan och måste ha som utgångspunkt i politiken när vi utformar samhället. Den biologiska determinismen blir här ett uttryck för en *affirmativ* idéströmning medan dess motsats - den socialkonstruktionism som ignorerar biologin och framförs av genusvetenskapen (enligt dess kritiker) - blir ett uttryck för en *transformativ* idéströmning.

2.4 EN POSITIVISTISK VETENSKAPSDISKURS

Genom att Arpi förespråkar biologiska förklaringar till könsskillnader och förkastar forskning som inte bygger på naturvetenskapen som ideologi (i detta fallet genusvetenskapen) ger han uttryck för

¹⁵⁸ Sara Garbagnoli, ”Italy as a lighthouse: Anti-gender protests between the ’anthropological question’ and national identity”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 151-153, 160.

¹⁵⁹ Ibid. s. 153.

¹⁶⁰ Paula-Irene Villa, ”’Anti-Genderismus’: German angst?”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 100.

en positivistisk vetenskapsdiskurs. Inom positivismen menar man att forskaren kan inta en roll som objektiv och neutral i förhållande till det denne undersöker och att den kunskap som produceras - förutsatt att den uppfyller positivismens krav på empirisk verifierbarhet, kvantitativ mätbarhet och lagbundenhet - är att klassas som en objektiv och sanningsenlig beskrivning av verkligheten.¹⁶¹ Det finns alltså en objektiv och universell sanning som går att söka, vilket också kommer till direkt uttryck i Arpis text med inkluderandet av citatet av Harald Eia, programledaren för det norska tv-programmet *Hjernevask*, där han säger att ”Vi har universitet för att vi ska diskutera idéer och komma fram till *sanningen* [Min kursivering]”.¹⁶²

I praktiken innebär detta att naturvetenskaplig forskning har företräde framför samhällsvetenskaplig forskning när det kommer till sanningsanspråk, eftersom naturvetenskapen grundar sig på empiriska observationer som kan kvantifieras och visa på determinerade lagbundenheter på ett sätt som samhällsvetenskaplig forskning inte kan (och till stor del heller inte strävar efter). Man kan exempelvis bevisa att alla människor är uppbyggda av celler, men det är svårare att bevisa att alla människor under vissa givna samhälleliga och kulturella omständigheter kommer att handla exakt likadant och i så fall *vilka* omständigheter som inverkar (och samverkar) på ett visst beteende. Vidare innebär detta även att vetenskap enligt positivismen inte är politiskt, eftersom den anser att man kan producera kunskap som är just en objektiv och neutral beskrivning av verkligheten och därmed inte är påverkad av forskarens egen subjektivitet.

Mot denna vetenskapssyn kontrasteras genusvetenskapen, vars grunddrag som bekant utgörs av teorin om att kunskap är (och måste förstås som) situerad - det vill säga aldrig objektiv och neutral, utan snarare beroende av forskarens subjektivitet och kontext - och av det intersektionella perspektivet, med hjälp av vilket man kan förstå de olika sätt som (situerad) kunskap produceras på och hur detta producerande får konsekvenser för människors liv (och därmed oundvikligen alltid har en politisk dimension).¹⁶³ För positivismen, där vi hittar Arpi, är denna syn på kunskap och på vetenskapens roll inte att betrakta som vetenskaplig, eftersom man menar att den får som konsekvens att vetenskapen hänfaller åt relativism (vilket Arpi ger uttryck för när han jämför genusvetenskapen med en helt och hållet relativistisk postmodernism i sin kritik av genusvetenskapens förklaringar till varför så få kvinnor återfinns i toppen av hierarkin inom

¹⁶¹ Britt-Marie Sohlberg & Peter Sohlberg, *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*, 3 uppl. (Stockholm: Liber, 2013), s. 228, 242, 261-261.

¹⁶² Ivar Arpi, ”Hjärntvätten av Sverige fortsätter”.

¹⁶³ Donna Haraway, ”Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective”, s. 581-589; Vivian M. May, *Pursuing Intersectionality, Unsettling Dominant Imaginaries*, s. 3-6, 21-23, 26-27.

universiteten¹⁶⁴) - ett påstående som Haraway dock starkt tillbakavisar, eftersom hon menar att relativism och objektivism är två sidor av samma ovetenskapliga mynt och att situerad kunskap snarare handlar om att forskaren alltid måste vara självkritisk och att all producerad kunskap kan och måste granskas kritiskt från olika perspektiv.

Vidare svarar genusvetenskapen på positivismens ideal om vetenskap som icke-politisk att *all* kunskap oundvikligen är politisk eftersom den får konsekvenser för hur människor lever sina liv. Därför kan inte vetenskap förkastas enbart på grundval av att den kritiskt granskar verkligheten i syfte att också förändra den. När Arpi, som en del av en positivistisk vetenskapsdiskurs, förkastar genusvetenskapen som ideologi för att den menar (med stöd i bedriven forskning) att biologi inte är den huvudsakliga faktorn till skillnader mellan könen så är detta ett sätt att försöka göra sin egen syn på vad som utgör sann kunskap (vilken oundvikligen kommer vara situerad, men framställas som om den inte var det) till hegemoni. När Arpi riktar kritik mot genusvetenskapen så gör han alltså detta själv med ideologiska förtecken.

Återigen ser vi den överhängande konflikten mellan å ena sidan den transformativa idéströmningen, där vi finner genusvetenskapens subjektiva och subversiva vetenskapsdiskurs, och den affirmativa idéströmningen, där vi finner Arpis och positivismens påstått objektiva och neutrala vetenskapsdiskurs. Den positivistiska vetenskapsdiskursen möjliggör utmålet av genusvetenskapen som ideologi och biologin som den huvudsakliga förklaringsmodellen i frågor om könsskillnader eftersom den anser sig enbart betrakta en naturligt given verklighet som den inte kan eller bör försöka förändra (affirmation), medan den vetenskapsdiskurs som framförs inom genusvetenskapen hävdar att verkligheten ständigt transformeras av oss (även då vi anser inte att vi gör det) och att vi därför är ansvariga för vilken verklighet vi producerar för oss själva.

Den positivistiska vetenskapsdiskursen är även dominerande inom anti-genusrörelserna i övriga Europa och är tätt sammanlänkad med tanken om könsskillnader som naturligt givna. Exempelvis i ett land som Belgien, där någon utpräglad anti-genusrörelse inte mobiliserats (men det likväl finns en anti-genusdiskurs), menar forskarna att tillståndet kan förklaras med att det råder en stark kulturell och institutionaliserad positivism som gjort att de genusvetenskapliga perspektiven kring kön aldrig fått fäste i landet.¹⁶⁵ Man kan dock ställa sig frågan hur kausaliteten för anti-genusrörelsernas syn på vetenskap och kön ser ut. Uppkommer tanken om könsskillnader som biologiskt determinerade på grund av att man har en positivistisk vetenskapssyn, eller uppkommer

¹⁶⁴ Ivar Arpi, "Universitetens (o)medvetna sexism".

¹⁶⁵ Sarah Bracke, Wannes Dupont & David Paternotte, "'No prophet is accepted in his own country': Catholic anti-gender activism in Belgium", i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 54.

den positivistiska vetenskapssynen på grund av att man anser att könsskillnader är biologiskt determinerade (och man därmed behöver konstruera en vetenskapsdiskurs som bekräftar detta)? I enlighet med Fromms teori så vore det sistnämnda det mer korrekta svaret, eftersom det är rädslan för förlorandet av ”naturliga” subjekt som kan stävja den ångest som uppkommer av människans inneboende frihet (vilket hänger samman med Fromms tanke om konformitet som flyktmekanism¹⁶⁶) som är själva drivkraften bakom den affirmativa idérörelsen, inom vilken vi bland annat finner den globala anti-genusrörelsen och Ivar Arpi.

2.5 SVERIGE - EN ANTI-GENUSDISKURS UTAN EN RÖRELSE?

Som vi har sett finns flera tydliga diskursiva kopplingar mellan Ivar Arpis ledartexter och anti-genusrörelserna runtom i Europa. Till skillnad från majoriteten av de Europeiska länder som hittills studerats av forskare skriver dock inte Arpi mot bakgrund av någon svensk anti-genusrörelse. Det finns visserligen, som Lindeborg visat, ett löst sammansatt nätverk av bloggare som säger sig föra en kamp mot ”genusideologin” i Sverige (bland vilka ett fåtal även haft ett visst begränsat utrymme i traditionella medier),¹⁶⁷ men dessa har inte lyckats mobilisera varken sig själva eller andra delar av allmänheten till en anti-genusrörelse med politisk slagkraft som tar plats utanför deras egna privata bloggsfärer. Det finns alltså en (icke-hegemonisk) anti-genusdiskurs i Sverige - på nätet, inom akademien¹⁶⁸ och, som representerat av Arpi, i dagspressen - men ingen anti-genusrörelse. Vad som bidragit till att utvecklingen sett ut som den gjort i Sverige beror sannolikt på flera samverkande faktorer. I Belgien, Ungern och Spanien uppvisar man, liksom i Sverige, anti-genusdiskurser samtidigt som man saknar mobiliserade anti-genusrörelser. I samtliga fall återkommer forskarna till två faktorer som förklaring till varför någon egentlig rörelse inte har uppkommit: avsaknaden av institutionaliserade genusvetenskapliga perspektiv och den katolska kyrkans begränsade inflytande inom genusfrågor i landet (i Spaniens fall gäller främst det sistnämnda).¹⁶⁹

¹⁶⁶ Erich Fromm, *The Fear of Freedom*, s. 159-160, 177-178.

¹⁶⁷ Anna Lindeborg, *Om den ofeministiska jämställdheten och den ojämsställda feminismen*.

¹⁶⁸ Siv Fahlgren & Angelica Sjöstedt Landén, ”När genusforskningen blir ett hot mot jämställdheten”; Goldina Smirthwaite, *Genusperspektiv och genusvetenskap. En studie om integrering av genusperspektiv vid 14 svenska lärosäten*.

¹⁶⁹ Sarah Bracke, Wannes Dupont & David Paternotte, ”’No prophet is accepted in his own country’: Catholic anti-gender activism in Belgium”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 54; Eszter Kováts & Andrea Pető, ”Anti-gender discourse in Hungary: A discourse without a movement”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 123-125; Monica Cornejo & José Ignacio Pichardo Galán, ”From the pulpit to the streets: Ultra-conservative religious positions against gender in Spain”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 244-245.

Vad gäller de genusvetenskapliga perspektiven är dessa institutionaliserade i Sverige (vilket inte minst Arpis texter pekar på) och detta kan därför inte vara en faktor som förklarar varför någon rörelse *inte* har mobiliserats. Däremot är den katolska kyrkans brist på inflytande i Sverige en möjlig faktor, då endast ca 1% av landets befolkning utgörs av katoliker¹⁷⁰ och landet historiskt sett varit protestantiskt. Eftersom den konservativa delen av katolska kyrkan idag är den enskilt största aktören inom den globala anti-genusrörelsen (dess inflytande och värderingar varierar dock från land till land och den är långt ifrån alltid den viktigaste aktören)¹⁷¹ så innebär detta att Sverige saknat en av de krafter som varit som mest pådrivande i mobiliseringen av anti-genusfrågor i övriga Europa. Att Sverige, liksom Frankrike och Tyskland, genomgått en genomgripande sekulariseringsprocess har dessutom resulterat i att religiöst grundade anti-genusdiskurser blivit i princip omöjliga att föra in i den allmänna debatten. Varken Arpi, Rothstein eller de bloggare som Lindeborg undersökt har illustrativt nog använt sig av religiösa argument när de kritiserat genusvetenskapen och/eller feminismen.

I länder där anti-genusrörelser, till skillnad från i Sverige, faktiskt har mobiliserats kan vi, förutom de två ovannämnda faktorerna, se ytterligare en distinkt faktor som gett kraft åt dessa rörelser: nationalismen. Som Kuhar och Paternotte skriver måste anti-genusrörelserna runtom i Europa förstås mot bakgrund av växande skepsis mot EU, motstånd mot globaliseringen och nationell och etnisk ångest.¹⁷² Nationalismen fungerar dels som kraftkälla för anti-genusrörelserna, eftersom de båda kan förstås som uttryck för rädslan över förlorandet av ”naturliga” subjekt (den nationella/etniska identiteten och könsidentiteten) i enlighet med Fromms teori om konformitet som flyktmekanism och därmed stärker varandra; dels som retorisk figur (diskurs) som kan användas i argumentationen mot bland annat genusvetenskapen genom att ställa den nationella identiteten i polemik mot den upplevda ”genusideologin”. Inte sällan vävs denna nationalistiska anti-genusdiskurs även ihop med en antikommunistisk diskurs, vilket exempelvis varit fallet i Kroatien.¹⁷³

I Arpis texter förekommer dock överhuvudtaget ingen nationalistisk diskurs. Även om det förekommer en diskurs om att ”genusideologin” tvingas på en tyst majoritet av en högljudd

¹⁷⁰ *Katolska kyrkan i Sverige*, Stockholms Katolska Stift, <http://www.katolskakyrkan.se/katolska-kyrkan-i-sverige> [hämtad 2018-03-09].

¹⁷¹ Roman Kuhar & David Paternotte, ”The anti-gender movement in comparative perspective”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 262-263.

¹⁷² *Ibid.* s. 268.

¹⁷³ Amir Hodžić & Aleksandar Štulhofer, ”Embryo, teddy bear-centaur and the constitution: Mobilizations against ’gender ideology’ and sexual permissiveness in Croatia”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*, s. 59.

minoritet så görs heller inga kopplingar mellan ”genusideologin” och EU eller mellan ”genusideologi” och kommunism/marxism (även om det som bekant impliceras att den är en form av vänsterpolitiskt ideologi). Arpis argumentation har snarare mer eller mindre helt sin grund i en positivistisk vetenskapssyn och, till viss del, även i en nyliberal jämställdhetsdiskurs.

Trots att nationalistiska strömningar finns även i Sverige, vilket inte minst Sverigedemokraternas mer än dubblade stöd i riksdagsvalet 2014 jämfört med valet 2010 illustrerar,¹⁷⁴ har nationalismen alltså varken kunnat mobilisera någon anti-genusrörelse eller ligga till grund för en diskurs mot genusvetenskapen så som den gjort i många andra länder runtom i Europa. Anledningen till detta kan vara, vilket Fahlgren och Landén pekar på med stöd i flertalet forskningsarbeten, att jämställdhet har kommit att bli starkt förknippat med den svenska nationella identiteten.¹⁷⁵ Att mobilisera mot genusvetenskapen - vilken har sina rötter i kvinnorörelsen och inom vilken teorier om hur diskriminering och förtryck upprätthålls och kan motarbetas studeras - är därmed svårt att göra inom ramen för en nationalistisk diskurs, eftersom detta går i strid med den nationella identiteten om svensken som strävande efter jämställdhet och Sverige som ett jämställt land.

Vidare har Sverige inte heller någon blodig historia av kommunistiskt styre på samma sätt som Kroatien, Polen och Tyskland har. Snarare har Sverige en förhållandevis lyckad historia av socialdemokratiskt styre som under 1900-talet lyckades ställa sig mellan både kapitalistiska och kommunistiska intressen och bygga upp en stark välfärdsstat.¹⁷⁶ Detta innebär att Sverige inte har några inhemska referensramar kring vad det innebär att leva under ett totalitärt kommunistiskt styre såsom i de forna sovjetiska staterna och därför saknar de antikommunistiska element som är en integrerad del av andra länders nationalistiska diskurser. Detta kan i sin tur förklara varför bland annat Arpis texter inte ger uttryck för en antikommunistisk diskurs i kritiken av genusvetenskapen.

Trots att det alltså finns flera likheter mellan anti-genusdiskursen i Sverige, där Arpis texter ingår, och anti-genusdiskurser i övriga Europa har någon anti-genusrörelse (ännu) inte lyckats mobilisera sig här, vilket kan tillskrivas bland annat ovannämnda faktorer. Genom att se på den globala anti-genusrörelsen som en del av en affirmativ idéströmning (vilken vi med hjälp av Fromm kan förklara som sprungen ur den moderna människans ångest över sin frihet och förlorandet av

¹⁷⁴ *Valresultat 2010*, Valmyndigheten, <https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2010.html> [hämtad 2018-03-10]; *Valresultat 2014*, Valmyndigheten, <https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2014/valresultat.html> [hämtad 2018-03-10].

¹⁷⁵ Siv Fahlgren & Angelica Sjöstedt Landén, ”När genusforskningen blir ett hot mot jämställdheten”, s. 12.

¹⁷⁶ *Sverige under 1900-talet*, SO-rummet, <https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/det-korta-1900-talet/sverige-under-1900-talet#> [hämtad 2018-03-10].

”naturliga” subjekt) som står i konflikt med en transformativ idéströmning förstår vi dock att även om Sverige saknar många av de förutsättningar för uppkomsten av en anti-genusrörelse som andra länder haft så innebär inte detta att någon sådan rörelse inte skulle kunna uppstå i framtiden - särskilt om ett nytt politiskt beslut som kan tillskrivas ”genusideologins” inflytande skulle försöka genomdrivas och skapa en kontrovers som kan agera mobiliserande kraft. Konflikten mellan de affirmativa och transformativa krafterna kommer att fortgå, även om vem som har övertaget kan skifta över tid. I länder som Spanien kan den transformativa idéströmningen hittills sägas haft övertaget,¹⁷⁷ medan den affirmativa kan sägas vara dominerande i länder som Ryssland.¹⁷⁸

Hur inte bara genusvetenskapen och dess allierade inom akademien, utan också de transformativa krafterna inom politiken och samhället i stort, kommer att fortsätta bemöta de affirmativa krafterna inom vilka Arpi ingår återstår att se.

3. AVSLUTNING

3.1 SAMMANFATTNING

Jag har i denna uppsats analyserat sex texter av ledarskribenten Ivar Arpi, i vilka han riktar kritik mot genusvetenskapen, för att se vilka diskurser om genusvetenskap som framkommer i dessa och hur texterna kan placeras i en större samtida kontext av anti-genusmobiliseringar utanför Sverige. Det är främst genom denna kontextualisering som min uppsats skiljer sig från tidigare forskning om kritik mot genusvetenskapen i Sverige, vilka enbart behandlat dessa anti-genusdiskurser som nationellt isolerade företeelser snarare än som transnationella företeelser.

I analysen framkommer att Arpi betraktar genusvetenskapen som en totalitär ideologi snarare än en vetenskap därför att han menar att den systematiskt ignorerar biologiska förklaringsmodeller till skillnader i beteenden och preferenser mellan könen och istället vill implementera sina egna, enligt Arpi ovetenskapliga, teorier och perspektiv i alla aspekter av akademien och samhället. I motsats till genusvetenskapens syn på könsskillnader som till största del socialt och kulturellt betingade menar Arpi att könsskillnader snarare är biologiskt determinerade

¹⁷⁷ Monica Cornejo & José Ignacio Pichardo Galán, ”From the pulpit to the streets: Ultra-conservative religious positions against gender in Spain”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*.

¹⁷⁸ Kevin Moss, ”Russia as the saviour of European civilization: Gender and the geopolitics of traditional values”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe*.

och att detta följaktligen också sätter gränser för vad man kan hoppas uppnå med jämställdhetspolitiken.

Denna kritik bottenar i att Arpi har en positivistisk syn på vetenskap och kunskap, det vill säga att forskaren kan inta en neutral position i förhållande till sitt material och komma fram till neutrala och objektiva fakta om världen, som står i opposition mot genusvetenskapens syn på kunskap som situerad, det vill säga oundvikligen beroende av forskarens kontext och att idealet om en helt objektiv och universalistisk vetenskap är ouppnåeligt.

Vidare visar jag att dessa diskurser - att genusvetenskapen är en ideologi, att könsskillnader är biologiskt determinerade och att vetenskapen kan komma fram till neutrala, objektiva och universella kunskaper om världen oberoende av forskarens kontext - alla förekommer på olika sätt inom anti-genusrörelser runtom i Europa, vilka förenas i sin kamp mot en upplevt hotande "genusideologi". Av denna anledning kan man inte förstå Arpis kritik mot genusvetenskapen som en lokal och isolerad företeelse, utan den måste snarare förstås som en del av en global samtida idéströmning som rymmer aktörer med olika bakgrunder, ideologier och mål. Denna idéströmning kan i sin tur förstås som en del av en konflikt mellan affirmativa och transformativa krafter i det moderna samhället - där anti-genusrörelserna runtom i Europa kan förstås som affirmativa krafter medan genusvetenskapen kan förstås som en transformativ kraft. Affirmativa krafter syftar på de krafter som medvetet eller omedvetet önskar behålla det strukturella status quo som kritiserats och motarbetas av de transformativa krafterna, exempelvis patriarkatet, rasismen och kapitalismen.

Med utgångspunkt Erich Fromms teori om flyktmekanismer menar jag att konflikten mellan affirmativa och transformativa krafter kan förstås som ett resultat av den moderna människans frihet - en frihet som innebär upplösningen av idén om en mänsklig natur och av "naturliga" subjekt, såsom "man" och "kvinna". För somliga människor leder detta tillstånd till existentiell ångest och därmed till ett sökande efter konformitet genom förespråkandet av universalism, objektivitet och en naturligt given ordning vad gäller bland annat skillnader mellan män och kvinnor. Det är här vi kan finna Ivar Arpi och anti-genusrörelserna runtom i Europa.

Slutligen diskuterar jag anledningen till varför det i Sverige inte har uppstått någon anti-genusrörelse, trots att det finns en anti-genusdiskurs. De faktorer jag pekar ut som de främsta förklaringarna till detta är katolska kyrkans oerhört begränsade inflytande, den sekulariseringsprocess som Sverige genomgått, att jämställdhet blivit en integrerad del av den svenska nationalistiska identiteten, samt att Sverige inte har någon historia av kommunistiskt förtryck som skulle kunna användas som mobiliserande kraft mot den påstådda

”genusideologin” (vilken anses vara en vänsterpolitisk ideologi). Detta innebär dock inte att en mobiliserad anti-genusrörelse inte skulle kunna uppstå i framtiden i Sverige.

3.2 VIDARE FORSKNING

Vidare forskning på detta område bör bestå i att kontinuerligt studera utvecklingen inom anti-genusströmningarna i Sverige och relatera denna till liknande utvecklingar utanför Sverige. Om en anti-genusrörelse skulle mobilisera sig vore det intressant att undersöka vad som utlöste detta, vilken form den tar sig, vilka de inblandade aktörerna är, hur den allmänna opinionen förändras (eller inte förändras) tack vare denna, med mera. Även en uppföljning av den fortsatta utvecklingen av de anti-genusrörelser som mobiliserat sig utanför Sverige vore av intresse.

4. KÄLLFÖRTECKNING

4.1 OTRYCKTA KÄLLOR

A Brief History of Gender Studies, Linköping University, 2017, <https://www.tema.liu.se/tema-g/grundutb/a-brief-history-of-gender-studies?l=en> [hämtad 2018-02-06].

Antagning.se, https://www.antagning.se/se/search?period=HT_2017&subject=40-80-&subjectName=Genusvetenskap&semesterPart=0 [hämtad 2018-02-06].

Antagning.se, https://www.antagning.se/se/search?period=VT_2018&subject=40-80-&subjectName=Genusvetenskap&semesterPart=0 [hämtad 2018-02-06].

History, Department of Women’s Studies, San Diego State University, 2017, <http://womensstudies.sdsu.edu/history.htm> [hämtad 2018-02-06].

Katolska kyrkan i Sverige, Stockholms Katolska Stift, <http://www.katolskakyrkan.se/katolska-kyrkan-i-sverige> [hämtad 2018-03-09].

Kvalitetsutvärdering av genusvetenskap, Högskoleverket, 2012, <http://www2.uk-ambetet.se/download/kvalitet/genusvetenskap-2011.pdf> [hämtad 2018-02-06].

Om SvD, Svenska dagbladet, 2018, <https://kundservice.svd.se/omsvd/> [hämtad 2018-03-02].

Sverige under 1900-talet, SO-rummet, <https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/det-korta-1900-talet/sverige-under-1900-talet#> [hämtad 2018-03-10].

Valresultat 2010, Valmyndigheten, <https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2010.html> [hämtad 2018-03-10].

Valresultat 2014, Valmyndigheten, <https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2014/valresultat.html> [hämtad 2018-03-10].

4.2 TRYCKTA KÄLLOR

- Arnot, Madeleine, "Gender equality, pedagogy and citizenship. Affirmative and transformative approaches in the UK", i *Theory and Research in Education vol. 4, nr. 2*, s. 131-150, 2006, s. 136-139.
- Arpi, Ivar, "Så blev genusvetenskapen överkyrka i Lund", *Svenska Dagbladet* 4/11 2017.
- Arpi, Ivar, "Genusvetenskapen tar över svenska universitet", *Svenska Dagbladet* 5/11 2017.
- Arpi, Ivar, "Genusvetenskapen är Sveriges egen kreationism", *Svenska Dagbladet* 12/11 2017.
- Arpi, Ivar, "Hjärntvätten av Sverige fortsätter", *Svenska Dagbladet* 23/12 2017.
- Arpi, Ivar, "Så genuscertifieras svensk forskning", *Svenska Dagbladet* 15/2 2018.
- Arpi, Ivar, "Universitetens (o)medvetna sexism", *Svenska Dagbladet* 19/2 2018.
- Bailey, Alison, "On Intersectionality, Empathy, And Feminist Solidarity: A Reply To Naomi Zack", *The Journal for Peace and Justice Studies, vol. 19, nr. 1*, s. 14-37, 2009.
- Bondeham, Fredrik; Grönroos, Maja & Widegren Kajsa, "Påhopp på genusforskning har en ideologisk bakgrund", *Dagens Nyheter* 23/11 2017.
- Boréus, Kristina, "Diskursanalys", i *Handbok i kvalitativa metoder*, red. Göran Ahrne & Peter Svensson, 2:3 uppl. (Stockholm: Liber, 2015).
- Boréus, Kristina, "Texter i vardag och samhälle", i *Handbok i kvalitativa metoder*, red. Göran Ahrne & Peter Svensson, 2:3 uppl. (Stockholm: Liber, 2015).
- Bracke, Sarah & Paternotte, David, "Unpacking the Sin of Gender", *Religion & Gender, vol. 6, no. 2*, s. 143-154, 2016.
- Bracke, Sarah; Dupont, Wannes & Paternotte, David, "'No prophet is accepted in his own country': Catholic anti-gender activism in Belgium", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Chappell, Louise, "Contesting Women's Rights: Charting the Emergence of a Transnational Conservative Counter-network", *Global Society* 4, s. 491-520, 2006.

- Cornejo, Monica & Galán, José Ignacio Pichardo, "From the pulpit to the streets: Ultra-conservative religious positions against gender in Spain", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Crenshaw, Kimberle, "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics", *University of Chicago Legal Forum, Volume 1989, Issue 1*, s. 139-167, 1989.
- Dahlberg, Anna, "Låt inte könsfixeringen ta över universiteten", *Kvällsposten* 12/11 2017.
- Enkvist, Inger, "Akademin ska inte styras av ideologi", *Svenska Dagbladet* 23/11 2017.
- Fagerström, Linda, "Ovetenskapligt. Arpi baserar sin granskning på anekdotisk evidens", *Sydsvenskan* 10/11 2017.
- Fahlgren, Siv & Landén, Angelika Sjöstedt, "När genusforskningen blir ett hot mot jämställdheten", *Tidskrift för genusvetenskap vol. 35, nr. 1*, s. 9-26, 2014.
- Fromm, Erich, *The Fear of Freedom* [1941], 6 uppl. (London: Routledge & Kegan Paul Ltd, 1960).
- Garbagnoli, Sara, "Italy as a lighthouse: Anti-gender protests between the 'anthropological question' and national identity", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Graff, Agnieszka & Korolczuk, Elżbieta, "'Worse than communism and Nazism put together': War on gender in Poland", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Grzebalska, Weronika & Soós, Eszter Petronella, *Conservatives vs. the "Culture of Death". How progressives handles the war on "gender"?* (Bryssel: Foundation for European Progressive Studies, 2016).
- Halldorf, Joel, "Norm i storm", *Expressen* 25/1 2018.
- Haraway, Donna, "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective", *Feminist studies, vol. 14, nr. 3*, s. 575-599, 1988.
- Hobbes, Thomas, "Leviathan" [1651], i *Axplock ur idéhistorien I. Försokratikerna till Wollstonecraft*, red. Niklas Olaison (Stockholm: Caudex/Vertigo, 2006).
- Hodžić, Amir & Štulhofer, Aleksandar, "Embryo, teddy bear-centaur and the constitution: Mobilizations against 'gender ideology' and sexual permissiveness in Croatia", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).

- Hyltén-Cavallius, Gunnar, "Genuspolitik är inte lösningen", *Kyrkans tidning* 23/11 2017.
- Kaoma, Kapya, *Globalizing the Culture Wars. U.S. Conservatives, African Churches & Homophobia* (Somerville: Political Research Associates, 2009).
- Kennedy, Sinnéad & McAuliffe, Mary, "Defending Catholic Ireland", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Kováts, Eszter & Petó, Andrea, "Anti-gender discourse in Hungary: A discourse without a movement", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Kováts, Eszter & Põim, Maari (red.), *Gender as Symbolic Glue. The Position and Role of Conservative and Far-Right Parties in the Anti-Gender Mobilizations in Europe* (Bryssel: Foundation for European Progressive Studies, 2015).
- Kuhar, Roman, "Changing gender several times a day: The anti-gender movement in Slovenia", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Kuhar, Roman & Paternotte, David, "'Gender ideology' in movement: Introduction", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Kuhar Roman & Paternotte, David, "The anti-gender movement in comparative perspective", i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Kuhar, Roman & Paternotte, David (red.), *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality* (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Laclau, Ernesto, *Emancipation(s)* (London: Verso, 1996).
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal, *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics*, 2 uppl. (London: Verso, 2001).
- Lindeborg, Anna, *Om den ofeministiska jämställdheten och den ojämställda feminismen*, masteruppsats i genusvetenskap (Göteborg: Institutionen för kulturvetenskaper, 2013).
- Linder, Mats, "Ryggrad åt vetenskapen!", *Gotlands Allehanda* 13/11 2017.
- Lundahl, Mikela, "Från genus till sexuell och etnisk skillnad", i *Från Sapfo till cyborg. Idéer om kön och sexualitet i historien*, red. Lena Lennerhed (Hedemora: Gidlunds, 2006).
- Lundberg, Anna & Werner, Ann, *Genusvetarnas framtid*, (Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, 2013).

- Madon, Sakine, ”Alliansens principlöshet har bäddat för det här”, *Vestmanlands Läns Tidning* 13/1 2018.
- May, Vivian M., *Pursuing Intersectionality, Unsettling Dominant Imaginaries* (New York: Routledge, 2015).
- Moss, Kevin, ”Russia as the saviour of European civilization: Gender and the geopolitics of traditional values”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Phil, Karin, ”Genusvetarna borde putsa sina rosa linser”, *Blekinge Läns Tidning* 12/11 2017.
- Rask, Carl Granklint & West, Pernilla, ”Lundastudenter: Vi vågar vägra antifeministisk populism!”, *Svenska Dagbladet* 21/11 2017.
- Smirthwaite, Goldina, *Genusperspektiv och genusvetenskap. En studie om integrering av genusperspektiv vid 14 svenska lärosäten* (Karlstad: Jämställdhetscentrum, Karlstads universitet, 2005).
- Sohlberg, Britt-Marie & Sohlberg, Peter, *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*, 3 uppl. (Stockholm: Liber, 2013).
- Stambolis-Ruhstorfer, Michael & Tricou, Josselin, ”Resisting ’gender theory’ in France: A fulcrum for religious action in a secular society”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Vaggione, Juan Marco, ”Sexual Rights and Religion: Same-Sex Marriage and Lawmakers’ Catholic Identity in Argentina”, *University of Miami Law Review* 3, vol. 65, s. 935-954, 2011.
- Villa, Paula-Irene, ”’Anti-Genderismus’: German angst?”, i *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, red. Roman Kuhar & David Paternotte (London: Rowman & Littlefield International Ltd. 2017).
- Örestig, Johan, ”Fria universitet nyckel i kamp mot politiska myter”, *Västerbottens-Kuriren* 21/11 2017.